



Kifogástalan ifjú
arczsint
On csak a
Kielhauser H.-féle
**GLYCERIN-
CRÈME**
Párisi hölgypor
és az elismert jószág szappanok használata által ér el.
Raktár: **Török József**
gyógysz. Budapest.
Azonkívül kapható minden
gyógyszertárban, drogustánál
és illatszerkereskedésben.

Alapított 1890. évben.
Philippy A. L.
zongora készítő
Pozsony, Duna-utca 2.
Ajánlja
Szárny, Mignon-zongorák, Pianók és a
legjobb szerkesztű Harmonikumokat nagy választékban. 8246
Legkedveltebb föltételek.— Jótállás mellett.
Hangolások és javítások legolesőbban
és kitűnően készíttetnek. Vidékre is.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS
dermatológiai-terapeutikus alapon
nyugvó összetételénél fogva az el-
ismert legjobb szer
korpa ellen, ugyintén
hajkihullás ellen.
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, tel-
jesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint
kitűnő óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen,
még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható.
1 tégely ára 3 korona. — Főszéküldési raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTYAMOS, (Torontál vármegye).
Raktár Budapest: **Török József, Király-utca 12. sz.**
Dr. Egger Vácsi-körút 17. 8326

D'Leras
VAS PHOSPHÁT
Ezen vaskészítmény tartalmazza a vér
és csontok legfontosabb elemeit. Kitűnő
gyógyászati eszköze a vérszegénység, sápkór, gyomor-
fájdalmak, vérszegénység esetében,
szabályozza a hórszámot, könnyű emészté-
tet és kiváltóanyagok, fejlődésben lévő fiatal leányoknak, vale-
mint gyenge gyermekeknek legmelegebben ajánl-
ható. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár
Budapest, **Török József** gyógyszertára király-utca 12. sz.

Gummi
valódi párisi gyártmány, jótállás mellett! Orvosi
tekintélyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártal-
matlan. Tűzcsapja 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt.
10 frtnyi megrendelésnél 10-15%-nyi árkedvezmény.
KELETI J.
cs. és kir. szab. névközlő és orthopédiai műszerek gyártója.
BUDAPEST, Koronaherceg-utca 17.
Árjegyzéket bérmentve, zárt borítékban. — Külön bejá-
rat az udvarból. 8504

Miért vannak még emberek,
a kik a Kathreiner-féle
Kneipp malátát kávét még nem
használik, noha ez egy izletes
és egészséges kávé?
Mert nem tudja még mindenki,
hogy mily nagy előnyökkel bír
a Kathreiner kávé, a mely a
kávébogyókat egy kivonata által a
bakkávé ízét és zamátját nyeri.
Ő ezáltal felülmúlhatatlan mó-
don magában egyesíti a hön-
malátakészítmény értékes egész-
ségi tulajdonságait a bakkávé
kedvelt ízével. A Kathreiner
Kneipp malátá kávé nagyobb-
részt mint pótkávé szolgál a
bakkávéhoz, azonban tisztán él-
vezve is kitűnően ízlik. Min-
denütt kapható, de nyitva soha
sem lesz árusítva, s csak az
ismert eredeti csomagokban va-
lódi, a melyek Kneipp páter
arczképét viselik és a nevet:
»Kathreiner«.

CHINA-BOR
SERRAVALLO, VASSAL
gyengék, vérszegények és lábbadozók számára.
Kitűnő íz.
Legjobban ajánlja és alkalmazja a következő tanácsok
által: Dr. Braun, Dr. Schacht, Dr. Ebner, Monti, Mostig,
Neusser, Schania, Weinlechner stb. 1000-nál több el-
ismeréssel. **Árak:** 1/2 literes üveg frt 1.20,
1 literes üveg frt 2.20. Kapható min-
den gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triestben.



**Chocolat
SUCHARD**
LE MATTERHORN (CERVIN) déjais RIFFELALP. Suisse

**KÖHÖGÉS
REKEDSÉG ÉS HURUT ELLEN**
A LEGJOBB
A RÉTHY FÉLE
A RÉTHY FÉLE
PEMETEFÜZÜKORKA
Ára 30 kr.
5 csomag
bérmentve 1.50.
RÉTHY BÉLA gyógyszer. B.-Csaba.
MINDENÜTT KAPHATÓ
Kérjük csak Réthy-féle.

Palais hajifjító
használatával a megöszült haj
eredeti színét nyeri vissza.
A fejbőrt nem fesi, a ruha-
neműn fölöttem hagy, többi
előnye, hogy a hajifjítót
erősíti és hogy teljesen ártal-
matlan. Egy üveg ára 1 frt.
Főraktár Budapest: **Petri**
Otto gyógyszerárban,
I., **Attila-körút 47.** Kap-
ható: **Vácsi-körút 86. sz.**
**Nádor-utca 3. és Király-
utca 36. szám** alatti gyógy-
szertárban is. 8190

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgypor: a
La 7985
VELOUTINE
különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

MARMATIA
Magyarország és Ausztria területére kizárólagosan
szabadalmazott 8300
házigomba-irtó és fa-conserváló szer.
Évek hosszú során át kipróbált kitűnő szer mindenem építet-
gomba gyökere és biztos kiirtására s faanyagoknak, különösen
padlók és házfödőleletek korhadás-elleni conserválására. Egy
Eüogramma „Marmatia” 10-16 m² terület bevonására elegendő.
Egy kilo 50 kr. 4 sgrammot tartalmazó postaiadós csomagban és
használati utasítással 2 frt. — 50 kgron felüli mennyiségben
szokos csomagolva méterházanként 40 frt. (4 kgrnál ke-
vesebb nem küldetik.) Egész épületek gombamentesítését
meggyezés szerint 10 évi jótállással eszközöljük.
A „MARMATIA” utánvéttel, vagy a pénz előleges beküldése
mellett egyedül kapható és megrendelhető
Kávay János és Társainál
Máramaros-Szigeten. Prospectus ingyen és bérmentve.

CZIMBALOM
kedvelőknek van szerencsém szabad. hí-
neves „Centralis” czimbalmimait
melegen ajánlani. A centralis czimbalomnak azon előnye
van, hogy a fenék megrepedését megóvjja és az örökös
hangolástól fölmenti, a mi a czimbalom kedvelők-
nek nagy előnyére szolgál. 8418
Képes árjegyzék ingyen.
Tisztelettel
APPEL IGNÁCZ
hangszerkészítő,
Budapest, Ullői-ut 10. szám. — Alapított 1872-ben.

BÁNHEGYI C. J.
BUDAPEST,
IV. kerület, Rostély-utca 13. szám.
Nagy választék mindennemű
horgony halászati szerekből.
Ugymint horgok, horgok felkötve, legyek és rovarok,
horgászati készletek, uszatók, vízhatlan selyem és
kenderzsinórok, zsinórkerekek halászbötköz, forgók
és halászbötkök.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek. 8483
Eladás nagyban és kicsinyben.

Párisi hajápolási szerek!
• **Viola** hajfialító-tej. Teljesen ártalmatlan
Kitűnő hatású.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** hajszesz. A haját legkevésbé sem
száradítja ki, miért is ennek
alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gáló kitűnő hatású gyógykenőcs.
1 tégelynek ára 1 korona.
• **Viola** antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8216
• **Viola** antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható
GEMM-féle gyógyszertárban az „Arany
kereszt”-hez.
Temesvár, Belváros, Losonczy-ter.

7 arany, 15 ezüst érem, 30 kitüntető és elismerő okmány.
Béni jó hírű készítmény, remény és ideggyógy-
lom ellen (bedőrcsökkentés) az emberi test is-
mának és lényének erősítője.
Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Kórvényföldje).
A kigyó védjeggyel.
Turista-fluid.
Eredményesen használva turisták, keré-
párosok és lovaglókat által nagyobb távra
utáni erősítésre és erőtörésre.
Árak: 1/2 palack 1 frt.
1/4 palack 60 kr.
Csakis a fenti védjeggyel a valódi. — Kap-
ható minden gyógyszertárban.
Főraktár Magyarországi részére: **Török József** gyógyszerárban
Budapest, Király-utca 12.
Kreisapothek, Kornenburg (Bécs mellett).
A név, rajzok és csomagolás törvényesen védett. 8178



2. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JANUÁR 14. 47. ÉVFOLYAM.

Előzetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világtrónikával) együtt { egész évre 24 korona / félre 12 * } Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** { egész évre 16 korona / félre 8 * } A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** { egész évre 10 korona / félre 5 * } Külföldi előfizetésekre a postai tag megfizetésű viteldij is eszandó.

STEFÁNIA ÉS ERZSÉBET FÖHERCEGNŐK.
BÉCSHEZ KÖZEL, gyönyörű vidéken fekvő
laxenburgi kastély, Stefánia főhercegnő-
asszony és leánya, Erzsébet főhercegnő
rendes lakhelye, már egy évtizednél régebb idő
óta a csöndesség otthona volt. A fejedelmi úrnő
özvegyi fátyola kizárt úgy a termékből, mint a
kastélyt környező nagyszabású parkból minden
zajosabb szórakozást. Csak az anyai gond volt
szüntelenül éber, mindenk fölé helyezve a ház
fejlődő virágának, a «kis Erzsébet»-nek nevel-
ését. Legújában azonban ismét élénkség köl-
tözött a pompás kastélyba. A «kis Erzsébet»
már nagygyá lett; szeptember 2-án betöltötte
16-ik évét s ezzel életének abba a szakába ért,
mikor az uralkodó-család házi törvényei szerint
nagykorúnak nyilvánítván, «a világba be kell
vezettetnie», majd saját külön udvartartást is
kapnia. Mindez pedig nagy és mozgalmas elő-
készületekkel jár.

knak, s nem győzik diesérni azokat a szép
tulajdonságokat, melyekkel a fiatal főhercegnő
oly gazdagon meg van áldva.
Erzsébet főhercegnő igen hasonlít édes
anyjához, kit már magasságban is utolért. De
dicsőült nagyanyjához, Erzsébet királynőhöz is
több tekintetben hasonlít, különösen mikor
lovagol. Épen oly deli tartással ül nyergében,
mint felejthetetlen nagyanyja egykor.

A fiatal főhercegnő nemesak testileg, hanem
szellemileg is igen korán fejlődött. Könnyen,
kedvel és sokat tanult. Szinte bámulatos hala-
dást tett a nyelvekben; de eleitől kezdve nagy
kedvel tanulta a természetrajzi és földrajzi
tárgyakat is. Kevés olyan nótája volt még az
uralkodó-háznak, a ki oly korán és oly tökéle-
tesen megtanult volna magyarul, mint Erzsébet
főhercegnő, ki mellett zsenge kora óta két



STEFÁNIA FÖHERCEGNŐ. 1890. évi londoni fénykép után.



ERZSÉBET FŐHERCEGNŐ 1888 NYARÁN.

magyar tanítónő volt s kit a vallásnra is magyar tanár oktatott. Ennek tulajdonítható, hogy nemcsak jól tud, hanem szeret is magyarul beszélni; örömeit olvassa a magyar lapokat s a szépirodalmi műveket.

A művészetek közül különösebben a rajzolás szereti és gyakorolja. Ezt a hajlamot bizonyára édes anyjától örökölte, ki tudvalevőleg művészként rajzol. Szereti a női kézimunkákat is, valamint általában igen érdeklődik minden házas foglalkozás iránt. Abban megboldogult édes atyjához hasonlít, hogy rajong a természetért s annak szépségeiért. Mindig nagy boldogságára szolgált, ha édes anyjával egy-egy nagyobb utazást tehetett akár Ischlbe, vagy az Alpsek közé, akár az Adriai-tenger partjaira, hol édes anyjával együtt többször hosszabb ideig tartózkodott.

Nagy műveltsége mellett érzelmvilágának nemességével is kitűnik. Rendkívüli szeretettel, tisztelettel ragaszkodik édes anyjához, kinek annyi év óta ő volt legnagyobb öröme és legfőbb vigasztalása; szinte imádja és csodálja királyi nagytitját, ki viszont a legnagyobb szeretettel viseltetik ő iránta. Környezetéhez szíves, leereszkedő s örömet segít mindenkin, a ki hozzá folyamodik, vagy a kinek bajáról értesül. Bizonyára boldogságot fog maga körül árasztani mindenütt, a hová a gondviselés rendelni fogja.

A FÖLDRE VONATKOZÓ ISMERETEK BŐVÜLÉSE A XIX. SZÁZADBAN.

Az Amerika felfedezésével és a keletindiai tengeri út megtalálásával kezdődő új-kort a nagy fölfedezések korának nevezte el a művelődés-történet. A jövő kor azonban kénytelen lesz elismerni, hogy a XIX-ik század e tekintetben is nagyobb volt, mint bármely előbbi korszak, sőt hogy mindaz, a mit e század kez-

detén a földgömbökről tudunk, elenyészőleg csekély volt ahhoz képest, a mint ismereteink a lefolyt évszázad alatt gyarapodtak.

Ha valaki a száz évvel ezelőtt készült térképeket figyelemmel megnézi, látni fogja, hogy Európát kivéve jóformán mindenütt csak nagy általánosságokban ismerték a földgömböt s ezenkívül az egész sarkvidék teljesen ismeretlen volt. Ázsiának, Afrikának, sőt nagyrészt Amerikának is csak a partvidékről volt biztos tudomásunk, sőt számos vidék volt még Európában is, a melyekről nagyon hibás, vagy éppen babonás értesüléseink voltak, melyek csak a vasút, gőzhajó és más közlekedési eszközök fejlődése után váltak helyesekké. Ez jóformán természetesen dolog is. Ma Budapesten vacsorálhatunk, Kolozsvárt reggelizünk, Brassóban ebédelünk s így 24 óra múlva már Bukarestben lehetünk, hova száz évvel ezelőtt csak heteken át tartott fáradságos utazás után juthattak el és oly veszélyek között,

hogy az emberek ily merész nagy utazás megkezdése előtt végrendeletet szoktak tenni. Valóságos vakmerő bátorság lehetett akkor idegen országokba utazni.

Mindamellett nemcsak a közlekedési eszközök tökéletesedése siettetett a nagy felfedezéseket. Humboldt Sándor már a XVIII. század végén s a XIX-ik elején tudományosan kikutatta Közép-Amerika és Dél-Szibéria vidékeit és Mungo Park skót orvos ugyancsak a múlt század végén bámulatos felfedező utakat tett a Guineai-öböl mentén. A felvilágosodás korában nagyra nőtt tudásvágy az akadályok mellett is korán megtette az első lépéseket a későbbi nagy felfedezésekhez, melyek tovább-tovább haladva oly csodás eredményt hoztak létre, hogy ma már a sarkvidékek kivételével nincs sehol nagyobb kiterjedésű ismeretlen vidék s ma már hatvan nap alatt is megkerülhetjük a földgömböt, míg száz évvel ezelőtt Cooknak teljes három esztendő volt szükséges a föld körülhajózására.

Mindaddig, míg a vasúti közlekedés meg nem szilárdult, a felfedező kísérletek csak szórványosak és aránylag csekélyebb fontosságúak voltak. A gyors közlekedés által akaraterőben edzett európaiak nagyobb kutatóútjai jóformán mind a jelen század közepén kezdődtek meg s azóta folyvást tartanak. A 40—50-es években járt Franklin expedíciója az éjszakai sarkvidékre; ugyanakkor tették nagy kutatásaikat Barth és Livingstone Afrikában és Leichhardt Ausztráliában. A kaliforniai és ausztráliai aranybányák felfedezése, a Kongo folyónak, mint víziútnak megnyitása, a nagy Pacific vasút kiépítése s mindenek felett a gyarmatokat alapító európai hatalmak versengése napról-napra elébb vitte ezt a munkát. 1850 óta nem volt év, melyben száz meg száz tudományos kutató nem dolgozott volna a föld megismerésén; a tudósok példáját követik a misszionáriusok, kereskedők,

majd a hódító katonák úgy, hogy évről-évre egy-egy újabb ország, vagy eddig ismeretlen vidék lesz besorozva az ismertek közé. Nem szolgált akadályul az sem, hogy itt-ott a ben-szülöttek ellenétek az ilyenek betolakodását. A Csendes-tenger szigeteinek emberevő lakosait ép úgy meghódították az ágyúk, mint a hogy betörték az elzárt Japán és Khina hatalmas kapuit, s a hova a természeti nehézségek miatt tömegesen nem mehettek, mint Tibetbe, a Szaharába, vagy az éjszakai sarkra, oda fanatikus lelkesedéssel egyesek hatoltak el, új meg új adatokat gyűjtve a tudomány számára.

Legérdekesebb ennek a nagy szellemi munkának előrehaladása Afrikában. Száz évvel ezelőtt Afrikának még csak a partjait ismerték: a Nilus vidékén kívül sehol sem hatolt az európai ember a partokról nagyobb távolságra, mint a milyen például Budapest és Konstantinápoly között van. Még a Fokföld és a portugál gyarmatok sem voltak kivételek. Híres hazánkfia, Magyar László, még az 50-es években is egész sereg ismeretlen országot fedezett fel pár napi járó földre a tengerparttól olyan területen, a mely jogilag Portugáliához tartozott. A legelső utat a belföldre Mehemed Ali, a hódító egyiptomi alkirály nyitotta, ki birodalmát csaknem az egyenlítőig kiterjesztette; de az ő útja is jóformán csak a Nilus folyó volt, melynek forrását csak 1864-ben sikerült végleg megtalálnia az angol Bakernek, kit ebben a híres útjában magyar születésű neje is elkísért. A Kongo torkolata körül csaknem minden nagyobb európai nemzetnek volt gyarmata évtizedeken át, tettek is folyvást kutató kísérleteket, de a belföldre csak 25 évvel ezelőtt juthattak el. Zanzibár már száz évvel ezelőtt híres város volt, mint a rabszolga-kereskedés főhelye, de az ott megfordult számos európai közül egyik sem tudott arról, hogy néhány száz kilométernyi távolságon a belföldön, az egyenlítő alatt hatalmas tűzokádó hegyek és óriás tavak vannak. Mindezeket csak a század második felében fedezték fel; a legutolsókat, a magyar trónörökös-párról elnevezett *Rudolf és Stefánia-tavakat* gróf Teleki Samu 1888-ban, tehát jóformán napjainkban fedezte föl.

Afrikának több százra menő nevezetes bűvárlói között főképp háromnak van halhatatlan érdeme. Az egyik *Barth* Henrik, ki 1850—1855 között először járta be a Szaharát és Szudánt és nagyobb területet ismertetett meg a művelt világgal, mint a mekkora Európa. A másik a skót eredetű *Livingstone* Dávid, ki 1840 óta haláláig teljes 33 éven át bolyongott Dél-Afrikában, s első volt, ki e nagy világrészt egész szélességében átutazta nyugattól keletre; ő volt, ki a hatalmas Zambezi folyót és a déli nagy tavakat fölfedezte. Harmadik az amerikai *Stanley* Henrik, ki három nagy utat tett Közép-Afrikában s másodszor útjában 1877-ben bejárta az óriási Kongo folyót s ezzel egészen átalakította Afrika térképét. Stanley vakmerő útja volt a legfőbb indító ok Afrika feldarabolására. Belgák, németek, olaszok léptek föl a régi angol, francia és portugál hódító versenyhársául. Csaknem minden évben olvastuk a lapokban egyik-másik vad ország elfoglalását. 1890-ben Afrikának már a fele európai gyarmattá lett. Újabbban még Franciaország tett bámulatos hódításokat a Szahara vidékén, Madagaszkáron és a Nilus mellékfolyóinál. Ma már nincs afrikai nagyobb terület, hol európai ember ne fordult volna meg, a Kongón rendes gőzhajó jár s vasúton utazhatnak a Kilimandzsaro tűzokádó havashoz, az egyenlítő alá; sőt már szóban forog az a terv is, hogy vasút vigyen egyenesen Kairótól Fokvárosig, hosszabb és érdekesebb

vonalon, mint az amerikai és szibériai nagy vasútak.

Csaknem ily regényes, sőt részleteiben még érdekesítőbb a *sarkvidék* meghódítása. Száz évvel ezelőtt az európaiak csak Grönland déli partjait ismerték s még a XIX. század első felében is hasztalan keresték az átjárót Amerika és Ázsia éjszakai partjai felett. E kutatók között volt az amerikai Franklin is, kinek elveszte az 50-es évek elején lázas tevékenységre buzdította a művelt nemzeteket. Nagy számmal hajóztak a felfedező utazók a sarkvidékre, részint, hogy Franklinék nyomait fűrkészék, részint, hogy újabb kutatásokat tegyenek. Sokan nyomorultul oda veszték, mások nagy szenvedéseket állottak ki, de mindenik feljebb hatolt s új-új szigeteket vagy vidékeket fedezett föl. A legnevezetesebb volt ezen kutató utak közül az osztrák-magyar expedíció (1869-ben), melyben a magyar Kepes is résztvett s mely tudvalevőleg a Ferencz József-föld felfedezésére vezetett; majd 10 évvel később következett a finn *Nordenskjöld* bámulatos útja a „Vega”-val, mely legelőször járta körül egész Ázsiát, végül 1893-ban a norvég *Nansen* útja a sarkvidék felé, melyhez minden emberi lény között ő jutott el legközelebb, vagyis a 86° 14'-ig, honnan már csak oly távolságra van a sarkpont, mint légtávban Budapesttől Brassó. A déli sarknál még csak mostanában kezdődött meg a lázasabb kutatás. A régiebbek közül *Rossz* Jakab hatolt legtovább, a 79° 11' szélességi fokig. E híres utazókön kívül egész sereg más nevezetes utazás is volt a sarkvidékekre. A művelt világ rendkívüli érdeklődéssel fogadta a csodás világról szóló tudósításokat; majd iszonyodva hallotta azokat a borzasztó szerencsétlenségeket, melyeket a *Jeanette* utasai, az amerikai *Grenfell* emberei s annyi kutató átszenvedett, de e mellett a tudósok is sokat nyertek a kutatások eredményeiből.

Kevésbé izgalmas hatásúak voltak az egyes földrészekben tett felfedező utazások, de szintoly mélyrehatók és lényegesek eredményeikben.

Ázsiában a magyar utazóknak is nevezetes szerepük volt, mint Vámbéry Ármin, Kőrösi



ERZSÉBET FŐHERCEGNŐ ÉDESANYJÁVAL, STEFÁNIA FŐHERCEGNŐVEL. (1894.)

Csoma Sándor, Széchenyi Béla gróf, Zichy Jenő gróf, Reguly Antal, Xántus János, Lóczy Lajos és mások nevei bizonyítják; e földrészen azonban a legfontosabb felfedező munka a hódításokkal áll kapcsolatban. Az oroszok és angolok már régóta versengenek Ázsia uralma felett s mindkét fél nagyszabású kutatásokat végzett a világrészben, különösen Közép-Ázsia óriási hegyvidéke és sivatagja tájain. A kutatók pálmája e téren az orosz *Przevalskit* illeti meg, Közép-Ázsia valódi felfedezőjét s a mongol föld legalaposabb ismeretjét. A másik nagy hódító művelet Khina bővebb megismerésére és részbeni feldarabolására vezetett. Itt, az afgán és tonkingi háborúk idején keletkezett az a — különben kétes becsű — szállóige, hogy a háborúk a földrajz legjobb tanító s a felnöttek legkülönb oktatói.

Ázsia nagy részét valóban a háborúk ismertették meg a világgal s csak azután következtek a tudósok munkái, kik között a német *Richtshofen* Khinában tett utazása a legeredményesebb; majd sorra kerültek a vasútak, melyek között az óriás szibériai vasútnak a földrajz tudományára nézve is kimondhatatlan fontossága van. Századunkban lettek Ceylon, Jáva és más földek, köztük a 40 évvel ezelőtt még félvad Japán, műveltekké s teljesen ismeretesekké.

Amerikában a fölfedezések ebben a században csak részletmunkák voltak. Az indiánok háborúi, a kaliforniai arany, a Panama-esatorna, a braziliai gyémánt, az argentinai bevándorlások s végül Klondyke aranybányái mind-mennyi fontos részlet ebben a nagy munkában; fontosabb tényező azonban az éjszak-amerikai

Egyesült-Államok bámulatos föllendülése. Dél-Amerika nagy részét, különösen az Amazon óriási folyamkörnyékét azonban még mindig kevésbé ismerjük s csak napjainkban fedezett fel ott *Van der Steiner* oly vad népeket, kik még a szó szoros értelmében kezdetleges emberi életet folytatnak.

A kutatások csendes munkája mindenfelé igen szorgos volt. Századunkban történt meg az a csoda, hogy Amerika számos lakatlan részét immár teljesen felmérték és tudományosan, részletesen földolgozták. Ma már a földrajzi tudomány útmutatóul szolgál a földműveseknek és kereskedőknek is.

Hasonló az eset Ausztráliára nézve is. Száz évvel ezelőtt e jó nagy földrésznek még a partvidékét sem ismerték teljesen. Új-Guinea titokzatos föld volt; számos más szigetnek a létezéséről sem tudtak. Ma már itt is mindenütt a részletek tanulmányozásának munkája foly, s az ausztráliai államok némelyike jönléteben és műveltségben Európa legelső nemzeteivel verseng. *Leichhardt* 1848-ban utazta át először az ausztráliai szárazföldet. Új-Guinea belsejének kikutatása maig is csak kis részben sikerült. Az ausztráliai aranybányák felfedezése óta európai lakosok népesítik be ezt a világrészt, és hatásuk alatt már az emberevő fidszik, havaiak és más vad törzsek is művelődésnek indultak. Most Európa, sőt újabban az amerikai Egyesült-Államok is osztozkodnak szigeteiken. Ausztráliának csaknem minden részéről van tudományos ismertetés; így nagyobb szabású felfedezést tenni e világrészben többé nem lehet.

Nagy volt a XIX. század a földrajzi tudományoknak azon ágában is, melyekre a múlt századok alig gondoltak s a technika és tudomány akkori állapota mellett alig is gondolhattak. Így milliókra menő költséggel megmérték az oceánok mélyeit; de nemcsak megmérték, hanem részben ki is kutatták; felhatolt az ember a havasok ormaira; hangyaszorgalommal összegyűjtötte a meteorológia és geográfia számátalan adatait; megkezdte az égboltozat fényképezését; kifűrkészte a föld súlyedésének és emelkedésének titkait.

Más, bizony egészen más ma a földrajz, mint száz évvel ezelőtt volt, s ha az akkori idő leg-
tágabb látókörű tudósa, Humboldt Sándor, föl-



ERZSÉBET FŐHERCEGNŐ (1899.)

kelne sírjából tanulmányozni azt, a mihez nem egészen félszázaddal az ő halála után eljutottunk, csak úgy bámulna rajta, mint a fagygyertya és postakocsi korában élt nagyatyáink, a villamfény, a Röntgen-sugarak és a földalatti vasutak felé. Strabo kora óta — Kolombust is beleértve — nem haladott a föld ismerete a múlt század végeig annyit, mint az utolsó száz év alatt. Száz évvel ezelőtt a földrajz kuriozumok és ismeretek félig rendetlen halma volt: ma nagy kiterjedésű tudomány, melyet már a vasszorgalom és lángész is csak egyes kisebb részletekben képes magáévá tenni.

AZ ESKÜDTBIRÓSÁGRÓL.

Az új-év első napján életbe lépett Magyarországon a bűnvádi perrendtartásról szóló törvénykönyv. A büntető igazságügyi reformok következtében beállott nagy változásról azonban a nagyközönség főleg az esküdtbírók újalakítása által vesz tudomást mely ezentúl minden törvényszék területén működni fog. Hogy mi az esküdtbíró, kár volna magyaráznom, hisz az éjszaki főtől a boer köztársaságig mindenütt élő intézmény, melyet hazánkban is már az 1848-as törvények honosítottak meg. Csak a hatásköre és szervezete változott.

Eddigél az esküdtzsek csak a sajtószabadság kiegészítője és biztosítója volt, ma igazságügyi intézménnyé izmosodott, mely a sajtó-bírói hatáskörén kívül a büntetőtörvénykönyv tizenkilenc leg-súlyosabb büntetése felett is bíraskodik. A gyilkosság, szándékos emberölés, a rablás, gyújtogatás ezek közül a leggyakoribbak, s néhány kivétellel áll az elv, hogy az esküdtbíró — az elnökből, két bírói tagból és tizenkét esküdtből álló testület — minden oly büntetést felett ítél, melyre a törvény halálbüntetést, öt évnél hosszabb fegyház vagy államfogházatot rendel kiszabni. Az ítélkezés megosztása akképp történik, hogy az esküdtök a bűnösség kérdésében hoznak határozatot (verdiktet) s a bíróság ez alapon mondja ki az ítéletet.

A nem jogász közönséget mindenekelőtt az érdekli, hogy ki van jogosítva, illetőleg kötelezve az esküdt tisztség ellátására. Esküdt minden 26 éves magyar állampolgár lehet, a ki magyarul beszél, ír és olvas s a kire legalább 20 korona egyenes állami adót róttak ki, vagy ha adófizetésre nem köteles is, de diplomás ember, tehát lelkész, mérnök, építész, gazda, stb. A törvény mégis egyeseket kizár az esküdtök közül, így például azt, a ki büntetést vagy vétség miatt, melynek indító oka nyereségvágy volt, — szabadságvesztés büntetésre van ítélve, a ki csödbe jutott, a kit gondnokság alá helyeztek, a ki testi vagy szellemi fogyatkozás miatt nem bírja az esküdt kötelességeit teljesíteni. Nem lehet esküdt a miniszter, a főispán, a kir. bíróságnak vagy ügyészségnek tagja, a katona, rendőr, a esendő, a pénzügyőr, napszámos vagy szolga. Másrészt vannak olyanok is, a kik lehetnek ugyan esküdtök, de e tisztség alól fel is menthetők. A mentességet igénybe vehetik az országyűlés tagjai, a gyakorló orvosok, a lelkészek, a néptanítók, a postai, távírdai, vasúti és gőzhajózási alkalmazottak, végül az, a ki 70 évnél már idősebb.

Mindazokról, kik a most elmondottak szerint esküdtök lehetnek, minden év májusában-összeírás útján minden törvényszék területén egybeállítják az esküdtök alaprajstromát. Az elmúlt évben az alaprajstromokba felvett esküdtök

száma összesen meghaladja a fél milliót. Az alaprajstomból egy, a törvényszéki elnök vezetése alatt működő vegyes bizottság választja ki a jövő évre szükséges esküdtöket s e kiválasztottak névsora az évi lajstrom. Az évi lajstromból az esküdtbírók egyes ülésszakaira sorsolás útján jelölik ki a szolgálati lajstromot, melyben harmincz rendes és 10 helyettes esküdtet kell felvenni.

Az esküdtzseki ülésszakok száma a szerint változik, a mint valamely törvényszék területén több vagy kevesebb ügy kerül elintézés alá. Így például Budapesten június, július és augusztus hónapok kivételével az esküdtbírók



1899. évi londoni fénykép után.
ERZSÉBET FŐHERCEZGNŐ.

minden hónapban összeül s egy ülésszak átlag 15 napig fog tartani.

Egyet a szervezetről, lássuk már most, hogyan működik ez a bonyolult gépezet?

A királyi ügyészség tudomást szerez arról, hogy pl. 1900 január 5-én Kiss Ferenczet a külső soroksári úton meggyilkolva találták. Első dolga lesz, hogy a nyomozást elrendeli, melyet a rendőrség folytat. Ennek sikerült kideríteni, hogy Kiss Ferenczet régi ellensége Kovács Péter szúrta le, a kit egy külvárosi kertében el is fogtak. Csak hogy Kovács Péter mindent tagad s a nyomozás adatai nem nyújtanak elég alapot, hogy az ügyészség ellene vádat emelhesen, ezért hat vizsgálatot fog indítványozni, melyet a budapesti büntető törvényszék vizsgáló-bírója fogantat s a melynek befejezése után a kir. ügyészség vádiratát a vizsgáló-bírónál benyújtja. Ha Kovács Péter azt hiszi, hogy a vád, melyet ellene emeltek igazságos, a vádiratban megnyugszik, ha ellenben azt sérelmesnek tartja, ellene nyolcz nap alatt kifogásokat adhat be, melyeket a vádirat — egy három tagból álló bírói testület —

tárgyalás alá veszi, s ha a vádiratot alaposnak találja, Kovács Pétert vád alá helyezi, — mi által utóbbi «terhel»-ből «vádolt»-á lesz — s egyszerszind az ügyet főtárgyalásra utatja.

A főtárgyalás, — melyet eddig végtárgyalásnak hívtak, a büntető per legfontosabb szakja s az adott esetben az esküdtbírók előtt folyik le. Az esküdtbírók elnöke megidézi a 30 rendes esküdtet és értesíti a 10 helyettes esküdtet, hogy a főtárgyalás idejében lehetőleg lakásán tartózkodjék. A kitűzött napon az esküdtbírók elnöke mindenek előtt vádolt Kovács Pétert személyes viszonyaira nézve hallgatja ki s ha megállapította, hogy a felek megjelentek, nyilvános ülésben az esküdtzsek megalakításához fog. Ennek feltétele, hogy legalább 26 esküdt legyen jelen. Az az esküdt, a ki elkésik, 200 koronáig, a ki pedig egyáltalán meg nem jelen vagy az ülésszak befejezése előtt elnöki engedély nélkül távozik, 500 koronáig, ismétlés esetén 1000 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

E büntetéstől az esküdt csak úgy menekülhet, ha elmaradását még az ülésszak folyamán alapos okkal (pl. hatósági orvos által igazolt betegségével) kimentí. A kötelességszegő esküdtet, ha miatta a főtárgyalást el kellett napolni, az ebből eredő összes költségek is terhelik. Tegyük fel, hogy az adott esetben a beidézett 30 esküdt pontosan megjelent, közülök azonban egy pl. vádolt Kovács Péternek unokatestvére, úgy ez utóbbi esküdtet ki fogják zárni. Az elnök által kijelölt bíró a többi 29 esküdtnek papírseleltre irt nevét felolvassa s a bíróság asztalán lévő urnába helyezi. Az urnában lévő papírselejteket az elnök húzza ki egyenként és a rajta levő névnek felolvasása után megkérdi a feleket, esetleg jogi képviselőjüket, hogy az illető esküdtet elfogadják-e? Az esküdtök közül a felek annyit utasíthatnak vissza, a hányval 12-nél illetőleg — a mennyiben az elnök pótesküdtet alkalmazását elrendelte — ezek számánál is több név van az urnában. Az adott esetben tehát a kisorsolt esküdtök közül nyolczat az ügyész, kilenczet a vádolt fog visszautasítani.

Ha 12 vissza nem vetett esküdt neve ki van húzva, az elnök az esküdtzseket megalakítottának mondja ki s az esküdtöket nyilvános ülésben olyképp esketi meg, hogy hozzájuk a törvényben körülírt felszólítást intézi, mire az esküdtök, az elnök által sorra nevékon szólíttatván, jobkezüket szívükre téve, egyenként válaszolják: «Esküszöm, Isten engem úgy segíjen». Az az esküdt, a ki azt állítja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett fogadást tesz, mely így szól: «Beesülemre és lelkiismeretemre fogadom.»

Miután az esküdtök az eskü letévése után elfoglalták a vádolt helyével szemközt lévő üléseiket, az elnök felolvastatja a vádtanács határozatát s maga hallgatja ki a vádoltat. Ezután kiballgatják a tanukat esetleg a szakértőket, még pedig utóbbiakat is rendszerint az elnök. Ha azonban védőügyvéd indítványozza és a kir. ügyész nem ellenzi a tanukat és szakértőket a felek képviselői, tehát az ügyész és védő hallgatják ki s ez az u. n. keresztkérdés, melyet az angol jog nyomán honosított meg nálunk a törvény.

Ha a bizonyíték teljesen ki van merítve s pl. az tűnnék ki a tanúk vallomásából, hogy Kovács Péter 1900 január 5-én s már az előtt is állandóan Keoskeméten tartózkodott, az ügyész a vádat el fogja ejteni s a bíróság az esküdtök meghallgatása nélkül végzéssel szünteti meg az eljárást. Ha azonban a Kovács Péter ellen emelt vád alaptalansága nem nyilván-

vánvaló, úgy a bizonyítás befejezésével az esküdtökhöz intézendő kérdések szerkesztése következik. Az esküdtök ugyanis csak a hozzájuk intézetti kérdésekre adhat «igen» vagy «nem» választást hozzájuk meg határozatukat. A kérdések, melyeket az ügyész hoz javaslatba s a melyek felvetését a felek az esküdtök meghallgatása után a bíróság határozza el: főkérdés, kisegítő vagy mellékérdés. A főkérdés az adott esetben így fog szólni: «Bűnös-e Kovács Péter abban, hogy Kiss Ferenczet 1900 január 5-én a külső soroksári úton előre megfontolt szándékkal megölte?» A kisegítő kérdés, mely arra czéloz, vajjon az elkövetett büntetendő cselekmény nem esik-e enyhébb minősítés alá, a jelen esetben pl. így szólna: «Bűnös-e Kovács Péter abban, hogy Kiss Ferenczet 1900 január 5-én a külső soroksári úton megölte, a nélkül, hogy

vánvaló, úgy a bizonyítás befejezésével az esküdtökhöz intézendő kérdések szerkesztése következik. Az esküdtök ugyanis csak a hozzájuk intézetti kérdésekre adhat «igen» vagy «nem» választást hozzájuk meg határozatukat. A kérdések, melyeket az ügyész hoz javaslatba s a melyek felvetését a felek az esküdtök meghallgatása után a bíróság határozza el: főkérdés, kisegítő vagy mellékérdés. A főkérdés az adott esetben így fog szólni: «Bűnös-e Kovács Péter abban, hogy Kiss Ferenczet 1900 január 5-én a külső soroksári úton megölte, a nélkül, hogy

Erre az esküdtök visszavonulnak tanácskozó termükbe és szótöbbséggel főnököt választanak, ki a tanácskozást és szavazást vezeti. A szavazás rendszerint élő szóval történik, de ha csak egy esküdt is kívánja, titkos. Az esküdtök ama határozatához, mely a vádoltat bűnösnek mondja ki, vagy a büntetőtörvény külön rendelkezései értelmében súlyosabb büntetési nemnek vagy tételnek alkalmazását vonja maga után, egyszerű szótöbbség nem elegendő, hanem legalább nyolcz igenlő szavazat szükséges. Az esküdtök tanácskozását és szavazását titokban kell tartani s a szavazás befejezésével az esküdtök, kik addig elnöki engedély nélkül senkivel nem érintkezhetnek, visszatérnek a tárgyaló terembe.

Az esküdtbírók elnöke az ülést újra megnyitja s felhívására az esküdtök főnöke e bevezető szavak után «Beesülemre és lelkiismeretemre, Isten és emberek előtt bizonyítom, hogy az esküdtök határozata a következő» felolvassa a kérdéseket az esküdtzsek igenlő vagy tagadó válaszával együtt. Ha az esküdtök határozata homályos, hézagos, vagy önmagának ellentmondó, vagy a törvényes alakzerítésnek meg nem felel, a bíróság elrendelheti, hogy az esküdtök határozatukat egészítsék vagy javítsák ki. Sőt ha az esküdtzsek a vádoltat bűnösnek mondja ki és a bírói tanács minden tagja arról van meggyőződve, hogy az esküdtök a vádolt sérelmére tévedtek, a bíróság a további eljárást felfüggesztheti és az ügyet a legközelebbi ülésszakra utasíthatja. Minden más esetben a bíróság köti az esküdtök verdiktje. Ha tehát az esküdtzsek a vádoltat nem bűnösnek mondta ki, a bíróság felmentő ítéletet köteles hozni, ellenkező esetben pedig szabadon állapítja meg a vádoltat kiszabandó büntetését. Az esküdtbírói ítélet ellen felebbezni nem lehet, hanem csak a törvényben meghatározott semmisségi okok miatt van helye semmisségi panasznak a kir. Kuriahoz.

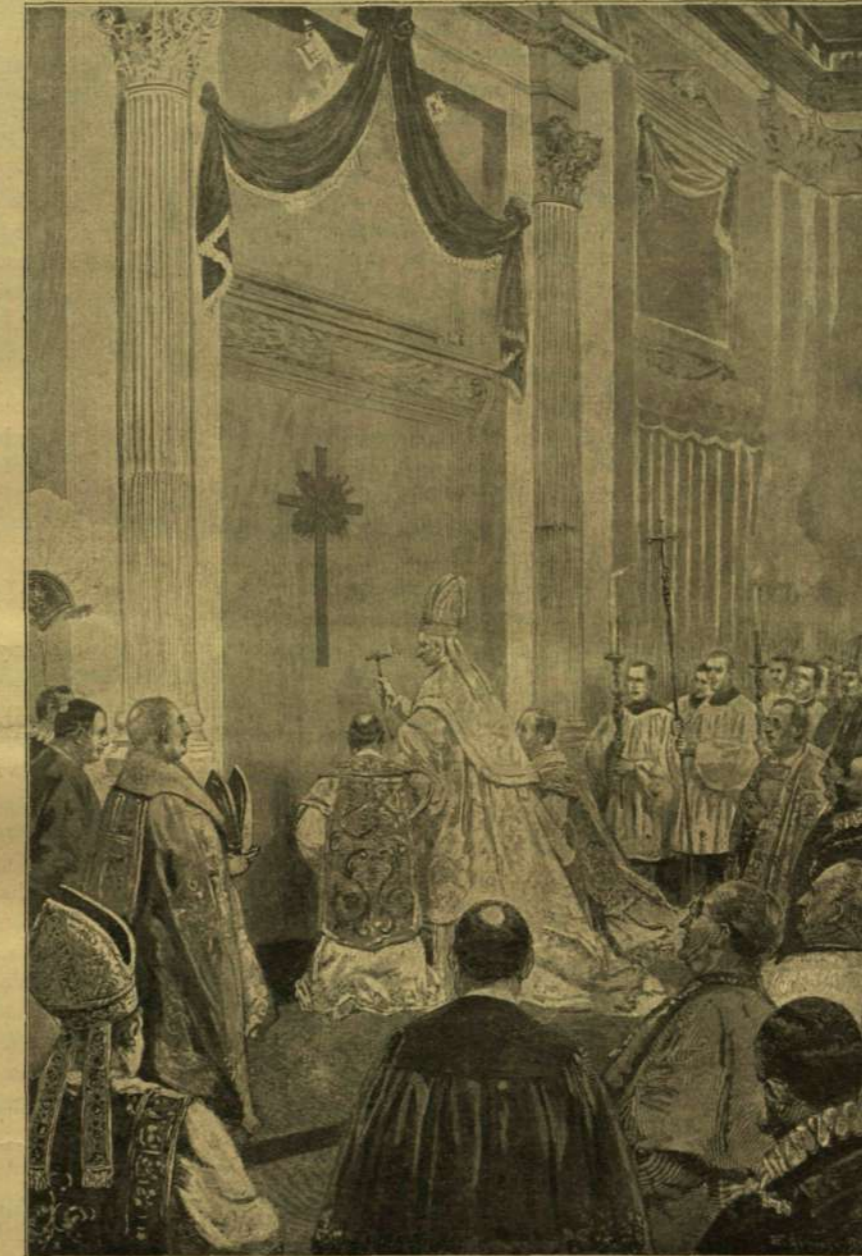
Ez röviden az esküdtbíróknak és az előtte lefolyó tárgyalásnak a vázlata, mely kétségte-

tásunknak. Nemcsak politikai intézmény az esküdtzsek, mely a polgároknak a bírói hatalom gyakorlásában részt juttat, hanem egyszerszind kitűnő eszköze a jogszolgáltatásnak. A büntető jogot, mely a nép erkölcsi lelkiismeretének tükré, nem lehet a paragrafusok szűk keretei közé változtatlanul belekelni és a jog meg a törvény között az idők folyamán elő-álló ellentétek eloszlatására mi sem alkalmasabb, mint az igazságerzet, mely a szabad polgárok pártatlan lelkiismeretében gyökerezik.

Dr. Vámbéry Ruzstem.

A SZENT KAPU MEGNYITÁSA.

A római katolikus egyházban egyes egyházi írók szerint 1300. — mások szerint még előbbi idők óta szentek tekintenek minden 25-ik év



XIII. LEO PÁPA MEGNYITJA A SZENT KAPUT A RÓMAI SZENT-PÉTER TEMPLOMBAN.

s különösen nagy ünnepélyekkel ülik meg minden 100-ik év kezdetét. Ily években már a középkorban is szokás volt tömegesen zarándokolni Rómába s ott Szent Péter templomában imádkozni. A pápák pedig bűnbocsánatot hirdettek a Szent Péter templomában ájtatoskodó hívek számára.

Egy ily szent év fordulóján, 1349 karácsonyán, VI. Kelemen pápa idejében, Nagy Lajos magyar király is meglátogatta Rómát ezer vitézből álló fényes kísérettel. A pápa, Róma előkelői és lakosai nagy lelkesedéssel s fényvel fogadták a nagy magyar királyt, a ki négyezer arany forint ajándékot tett le Szent Péter oltárára, a hol több napig ájtatoskodott.

Ily szent év a mostani 1900-ik is, melyet különös pompával és ünnepi szertartásokkal kezdtek meg, mult év karácsony estéjén a szent kapu, Szent Péter templomának egyik befalazott kapuját megnyitásával, mely szertartást maga a pápa végezte. 1500-ban VI. Sándor pápa végezte először ezt a szertartást, a mely abból áll, hogy a pápa a bibornokokkal s fényes kísérettel oda-

járul a befalazott kapu elé és ezüst kalapácsal háromszor megkopogtatja. Ezóta minden 100-ik évben megtartják ezt az ünnepelet.

Most e szertartást december 24-én, karácsony előestéjén tartották meg a kora délutáni órákban, a pápa hajlott korára s gyöngye egészségére való tekintettel. A bíborosok, püspökök, a pápai udvar, a nagykövetek és előkelő meghívott közönség kíséretében vonult az ősz pápa hordszékén a Péter-templomba, a szent kapu elé, melynek előcsarnokát e szertartás alkalmából ugyanarra a hőmérsékletre fűtötték be, a melyekhez a pápa terembein hozzászokott.

A kapu mögött már ekkor szétszedték a falat a kömvészek úgy, hogy mikor a pápa kalapácsával háromszor ráütött a kapura e szavakkal: «Aperite mihi portas iustitiae» (nyissátok ki nekem az igazságnak kapuit) — a megmaradt falrészeket rögtön elhordhaták s a szent kapu megnyílt.

Ekkor a pápa e szavakkal: «Iubilare deo omnis terra (zengjen Istennek hálaéneket az egész föld) — egész környezetétől követte bevonult a templomba.

Ezzel a szertartással meg volt nyitva a szent 1900-ik év. Ugyaníly szertartással nyitotta meg három bibornok a többi három római főbazilika kapuját: Szent Pál, Szent János és lateráni szűz Mária templomát.

A MESTERSÉGES GYÉMÁNT KÉSZÍTÉSE.

A gyémánt tudvalevőleg tiszta szén, mely élenyben magas hőmérsékletre hevítve szénsavvá ég el s a kőszéntől, grafitól csak annyiban különbözik, hogy míg az utóbbiak átlátszatlanok, nem kristályosak s többé-kevésbé idegen anyagokat tartalmaznak, addig a gyémánt átlátszó, kristályos, idegen anyagokat nem tartalmaz, legfeljebb csekély vasat, de annak mennyisége oly csekély, hogy számba sem jöhet.

A vegyészek, midőn gyémántot mesterséges úton akartak előállítani, mindig arra törekedtek, hogy a szent idegen anyagaitól megszabadítva valamiképpen cseppfolyósítsák s aztán kristályosítsák.

Sok kísérlet után végre Moissan tanárnak sikerült a szén cseppfolyósítása s kristályosítása, illetve a gyémántnak mesterséges úton való előállítása. Hoszasan s alaposan áttanulmányozta az afrikai gyémántmezőket s ott nyert tapasztalatait felhasználva kísérleteinél, melyekkel

nem régiben bámulatba ejtette a tudományos világot. Kísérleteinek menete röviden a következők foglalható össze:

Valamely tűzálló, légmentesen elzárt, villamos kemencében vasat erős árammal megolvastott úgy, hogy annak hőmérséklete az olvadási hőmérsékletet jelentékenyen felülmúlta. Az olvadt vasra grafit-port hintett, mely a magas hőmérsékleten elpárolgott s az olvadt vasal rögtön vegyileg egyesült is. E műveletet mindaddig ismételte, míg csak az olvadt vasat a grafit gázával nem telítette s mihelyt a telítés pillanata bekövetkezett, a vegyületet hirtelen hideg vízbe öntötte, minek eredménye az lett, hogy a felületén hirtelen megszilárdult vas a likaeszában levő szénparányokra oly óriási nyomást gyakorolt, hogy azok a rendkívüli magas hőmérsékleten cseppfolyósodtak, majd a hirtelen lehűlés folytán kristályos alakban megszilárdultak.

E művelet végzése után szilárd vastömeget nyert Moissan, melyről meg volt győződve, hogy belsejében gyémánt-kristályoknak kell lenni.

Feladatának további része tehát csak az volt, hogy a kristályokat valamiképen megszabadítsa a vas tömegétől. Ez nem volt ugyan nehéz, de hosszadalmassága meglehetősen próbára tette a kísérletező türelmét.

Különböző vegyi szerekkel sikerült eltávolítani a vasat s annak rendes kísérőit, a foszfort és ként s elképzelhető a tudós tanár elképedése, midőn hosszú tanulmányai után a várt gyémántnak nyoma sem látszott.

Szerencsére a mikroszkóp tágtja az emberi látás határait s fáradságának meg lett a jutalma, mert mintegy 2500—3000-szeres nagyítás mellett észrevette, hogy csakugyan gyémánt-kristályokat vizsgál.

Hogy valóban gyémánt keletkezett a vas likacsában, arról a kísérletező könnyen meggyőződést szerezhetett magának. Az előállított kristályok alakja megegyezett a gyémánt-kristály alakjával, keménysége a gyémánt keménységével, a fényen a mesterséges gyémántok épen úgy pompáztak a szivárvány minden színében, mint a természetes gyémánt kristályai s végül, a mi a legdöntőbb bizonyíték volt, az előállított kristályok légüres térben villamos áram hatásának kitéve, felületükön megfeketedtek, mi abban leli magyarázatát, hogy az áram a gyémántot graphittá változtatta.

Ha Moissannak az volt a célja, hogy kísérleteivel, illetve a mesterséges gyémánttal vagyont szerez magának, akkor csalódott, mert előállított kristályainak, melyek a gombostűfej századrésznél is kisebbek voltak, semmi értéke sincs, de célja nem is volt az; a gyémánt keletkezéséről akart elfogadható hypothesisist állítani, mely feladatát tényleg meg is oldotta, nem csekély érdemet szerezve ezzel a tudományos világban.

Hogy azonban a mesterséges gyémánt versenyhessen a használatban a természetessel, arra egyelőre, még e felfedezés után is, kilátás alig van.

A dél-afrikai gyémánt-mezők tulajdonosainak a közel jövőben nem kell félniök a mesterséges gyémánttól, a kalandorok még hosszú időn át fognak ellátogatni oda s a néger rabszolgák meg számtalan ostorcsapást fog elszedni egyetlen uratól, míg a mesterséges gyémánt a természetet kiszorítja a használatból.

Csihás Gyula.

A KERESZTUTAK.*

A férfi, ki a nagy hegyről leszáll,
Alant, a bérez tövén előtalál
Egy lányt, ki indul a nagy hegyre föl.
Az ösvény keskeny, egy a más elől
Ki nem térhet; megállnak mindakettlen,
Egymással szembenéznek meglepetten;
Aztán a lányhoz közeleg a férfi,
Köszönti, mintha ismerné és kérdi:

Hogy tévedsz ide e nem járt utakra?

Feleli a lány:
Vágyom a magasba,
E bérez ormára.
Ottan jövök épen.

Fény csillan erre a leány szemében:

Beh jó, hogy itt vagy! Oh mondd meg nekem,
Hogy leghamarabb mely ösvényeken
Jutok odáig? Melyiken találók
Merészebb sziklát, pompásabb virágot?
Ott fenn, a fénylő ormon szép lehet,
Ugy-e, az út is szép, mely fölvezet?

Szépnek hiszed? Itt kies, hol kezdődik,
Még látod itt a lombok fide zöldit,
Az élet még virul, lombos galyak
Fölébe hűvös ernyőt tartanak
Piros korallal ékes csipkerózsa
És a kőkény, kék gyöngyök hordozója
Hajol elődbe, csak lánghán kigyózik
Itt fölfelé az ösvény, púha pázsit
Selymes, virágos, tarka szőnyegén

* Koroda Pál e költeménnyel foglalta el székét a Petőfi-Társaság 1900 évi január hó 6-án megtartott nagygyűlésén.

Járhatsz, szökelhetsz gyorsan, könnyedén,
De aztán?

Mondd, mondd, milyen az ut aztán?

Aztán merészen fölfelé siet,
Kopár lesz, elborítják tövisek,
Elédbe állnak összevisszahányt
Hatalmas sziklák torlaszok gyanánt.
Alattuk örvények sötételek,
Sikamlós kőlap egyen átvezet,
A másik torka már ott táogat,
Mélyén sötét víz szór tajtékokat,
Komor szirt ontja zuhatagjait,
Bőszült morajuk messze hangozik.
Veszélyekkel kitartón tusakodva
Elérsz sokára egyik magaslatra;
Vágyódva föltekintsz a hegytetőre
És látod, milyen messze vagy még tőle!
A legrövidebb ösvényt kutatod,
Keresztutak közt állsz, fontolgatod:
Melyiken indulj? Ép azt, melyre léptél,
Sietve el kell hagynod a felénél.
Ne járj rajtuk! Ne menj föl!

Én megyek!

Nem nyugszom, a míg föl nem érhetek!
Örvényeket hiába emlegetsz,
Mert nem riasztnak vissza engemet.
Bármily nehéz lesz a veszélyeken
Keresztültörnöm, tüstént feledem
A hosszú út sok gyötrelmét, baját,
Mihelyest lábam az oromra hág,
Ujongva fogok letekinteni
Mindarra, mi itt lenn kedvem szegi,
Sivárságával szorongatja lelkem,
Elérem ott, mi itt elérhetetlen!
Mindent, mi untat, bánt itt, messze dobva
Gyönyörrel nézek közel csillagokba,
Majd lehajol hozzám a tiszta menny! ...
És te, a ki már voltál odafenn,
Te akarsz onnan visszatartni engem?

Én voltam ott. Én láttam, én éreztem,
A mit te látni, átérezni vágyol.
De láttam azt is, mikor sűrű fátyol
Éreszkedett le lomhán a mennyboltra,
Fekete felhők húzódtak robogva,
Tűzük cikázott, sziklák ingadoztak,
Ünnepe volt a dühörgő pokolnak!
Szilaj viharral küzködön, megtépve
És nem találva sehol menedékre,
Éreztem ott az egyedüliséget.
Csitult a vihar. Villámok kiétek,
Pihenve néztem le a védett völgybe,
Hol felvirult a búzák rengő zöldje
A záportól, mely fent vészben fogant,
Mi átkom volt fent, áldás lett alant.
Körültem minden néma volt s rideg
Fagy és magány dermesztett engemet,
És én a fénylő szirtoromról, onnan
Ide, e nyájas völgybe vágyakoztam!

Szegény ez a völgy. Nekem hiheted,
Bejártam sokszor én e berkeket,
Nyilnak virágok tarka ezrei,
De bármelyikük bárki tépheti,
A legdurvább láb is tapadhat rájuk,
Ugyan mért nyúlnék akkor én utánuk?

E völgy varázsa nem hatott reád,
Mert lelked innen mindig messze járt.
De fordulj vissza, együtt bolygjuk át
A hímes rétet, kalászos határt,
Enyelgő szellők illatot ránk szórnak,
Suttogva a lombok fölénk hajolnak,
Hangos pacsirták nékünk zengenek ...
Fölbred szívem s fölbred szíved!
Pompázva ezer színben, visszazállnak
A megszakított édes hajnalalmak,
Az eddig elszalasztott tavaszok
Minden gyönyöre majd reánk ragyog!
Üdvök, miket a szív reszketve sejtett,
De ekkoráig semmikép se lert meg;
Szünetlen szomjtól tikkadt óhajok,
Előlt örömek, elfojtott dalok
Fölélednek! Lángjuk szívünkbe csap!
Ne menj föl! Maradj vélem! Oh maradj!

Oh ne maraszsz itt! Ha reám nem hallgatsz,
S vonz téged, a mit e szűk völgy megadhat,
Maradj lenn! De miért kívánod azt,
Hogy lenn maradjak én is?

Oh maradj!

Csudás szemedből az a tűz sugárzik,
Mely nyughatatlan szívemben lohol,
Ha nékem fénye többé nem világít,
Elöttem a világ köddé foszol.
Csak képed szötte mindig lelkem álma
És mindenütt téged kerestelek,
Most, ily későn, megellek valahára!
S megint, örökre elveszítselek?

Nem vesztesz el, ha felkisérsz a csúcsra,
Vezess!

Én nem vezetlek ilyen útra!
Éles kövektől féltem lábadat,
Tüskés galyaktól dús aranyhajad,
És féltelék perzselve szűrő naptól,
Kavargó széltől, a bőszült vihartól,
Az örvényektől, mik szédítenek
S a csalódástól féltem lelkedet!
Mire eléred a magaslatot,
Mi oda csábít, nem találhatod
S te boldog többé sohasem lehetsz!
Másmerre karom téged nem vezet,
Csak arra, a hol szívéd üdvöt érhet ...
Ha én boldognak nem láthatlak téged
Ugy inkább ne is lássalak soha!

Nem tarthatsz vissza! Fölmegyek oda!
Ha mellőlem te mégis elmaradsz:
Megérdemled, hogy én elhagyjalak!

Tudom, még vissza fordulsz!

Soha többé!

Nem is jeljük föl egymást soha többé!

S a lány elindul fölfelé. A férfi
Tekintetével szüntelen kísér.
Egyszer csak visszanez a lány. A nap
Reá pazarol ömleszt aranyat.
Ruhája arca csillogó arany,
Tündöklik ott fenn káprázatosan.
Csudálatos fényt szór szeme sugára —
A férfi tudja, hogy rá utoljára.
A «soha többé!» cseng fülebe még.
Mély ború szállja meg arcát, szívét.
Mintha a földből hőmpolyognének párák,
Előnti a tájt méla szomorúság,
Az elhagyott völgy, letiport virágok,
Remegő lombok és hajló kalászkok,
Mintha megannyi visszaúgná, nyögné,
Zokogná halkán azt, hogy: soha többé!

Koroda Pál.

TERMÉSZETI ÉS VADÁSZKÉPEK.*

Irta Bársony István.

A TITKOS TANYA.

Halk nyafogás hangja vezetett. A nagy sűrűség tisztulni kezdett előttem; lassan hajlítottam el a bokrokat utamból.

Vagy húsz ölnyre tölem, egy kis kopár térség terült odalent. Nem nagyobb, mint egy jókora szoba. A gyér fű lenyomatva, megtépásza rajta; sok toll mindenfelé; néhány nyúláb, lerágott csontok, a melyek fölött légyrajok kavargtak.

A kopár tér egyik sarkában ledől a százados fa dereka barnállott; az alól épen kiugrott valami. Egy buta kis állat. Barnás szürke, hegyes orru, hegyes fülű, élénk szemű. Meglapult, mint a játszó macska s félrekapott ravasz pófácskáját két első lábára fektette.

Abban a perczben egy másik, épen ilyen kis buksi fejű pattant fel a tér közepén levő gázoso-

* E két szépen írt részletet Bársony István legújabb könyvéből közöljük, mely az Athenaeum kiadásában nagy díszszel kiállítva jelent meg.



TITKOS TANYA.



Neogrady Antal rajza.

A VIDRA.

móbból. Azt eddig észre sem vettem. Apró, mókás szökecskével, a hátát megörbítve, ment neki pajtásának s vitézi harczjátékkal vetette rá magát.

Meghemperegtek s megnyaggatták egymást. Addig-addig, hogy megmozdult mögöttök a bokor s közéjük ugrott egy nagy vörös róka. Egyiken is, máskis is lódított egyet s azzal szent volt a béke.

A róka-mama nyomában tötyögött a harmadik apróság. S a mint szemem véletlenül a korhadat fatörzsre tévedt: még egy kis hóhért pillantottam meg, a mint kipislogott a barnaság alól s nagy érdeklődéssel leste, hogy mi folyik odakint.

A ledőlt vén fa alatt lakott a hóhércsalád. Bizonyosan bejárója volt ott a titkos róka-lyuknak.

Egy galy, a mit az imént a karommal félretaszítottam, visszapatant s megredzítette a mogyoróbokrot. Egy másodpercz alatt üres volt a tolvajhad bálterme. Az apróság mind a fa alatt tünt el, a vén róka pedig egy ugrással a sűrűségben termett.

Nem moceztantam. A nagy csönd megnyugtatta az erdőt. Egy szénczinke szállott a bokromra s végigmászált egy lecsüngő galyon, a míg csak maga is tótágast nem állott. Úgy csipkedte róla az apró rovarokat. Végre leröppent a fűre s ott kíváncsiskodott, fészekbe való belést keresett a sok toll között.

Ez már sok volt a kis rablóknak, a melyek időközben újra visszakapták bátorságukat s kikukucskáltak a fatörzs alól. Egymásután rohantak elő, neki mindannyian a czinkének, a mely sipolva-cserregve menekült biztos helyre.

Most már öten voltak. Elő mert bujni a legkisebb is. A mikor látták, hogy fuces a czinke, egymásra förmedtek. De nem sokáig tartott roskedvök, bolondos játékba keveredtek. Tépték-cibálták egymást; fülek és farkak húzódlása

történt. Tátogtak egymásra, mint kölyöksarkányok, de hangot nem adtak. Valóságos némajáték volt az.

Egyszer csak megint közéjük toppant a róka-mama. Roppantul keltette magát. Valami volt a foga közt, a mi mozgott volna, ha tudott volna. Egy eleven egérke!

A kölykök észrevették s mind egyszerre kapkodott a boldogtalan áldozat felé. Elcsípték végre, négyen négyfelől kapaszkodtak belé. Úgy tetszett, mintha összenőtt volna az orruk s most körben forogva próbálnának szétválni egymástól. A legkisebb, a legügyetlenebb, ott száguldzott mögöttük s lökdöste őket sorba; s aztán, hogy látta, nem érte, még az egérke farkát sem csípheti meg: elszontyolodva kullogott az anyja hasa alá, ott szükkölt, nyafkált, halkán.

Róka-mama vigyorgó pófával, kedvtelve nézegette a tornajátékot. Haj, micsoda csirkefogók lesznek ezekből! — ez a megelégedett gondolat látszott ábrázatán.

A kis hitványra, a melyik melléje oldalgott volt, haragosan förmedt; kergette azt is a többihez, mulatni. Megdöfkötte hegyes orrával, mintha szidta volna: «te mamlasz! hova lenne a rókabecsület, ha a többi is ilyen éheltetlen volna?!»

Mintha fordult volna a légáramlás.

Forgószél támadt s a hátam mögül osont előre.

Csak egy pár másodperczig tartott, de az is elég volt, hogy idegent érezzen a vén ravasz.

Ledobbant s ezt a mozdulatát megértették a kölykök. Egy szempillantás alatt abbanhagyták a pörösködést, Inalt megint valamennyi a titkos tanyára, a korhadt fa alá.

A vénség megvárta, a míg eltűntek, aztán felém sunyítva, szimatolva, hason csúszott be a bokrok közé.

A VIDRA.

Tökéletes a szélsé. Még a rónaságot átszelő folyó is úgy csúszhat tovább hideg nyugalmmal a medrében, hogy egyetlen hullámfodor sem türemlik keblére.

A hold képe ép oly mozdulatlan és ragyogó a tiszta víztükörben, mint odafent. Bokrok sötételek a surranó víz partján; galyaik száz ágú villája közt fennakadt volt egy-egy maroknyi hó: ez a fehérség olyan az éjszakában, mintha virárganék a tél.

A folyó nesze nélkül nyaldossa a vékony jégtáblákat, a melyek a part szélén csillognak. Mélységes álom borítá a világra.

A sima víztükör hirtelen megreped a folyó közepén. Egy fekete árnyék bugygyan ki belőle egy pillanatra, de nyomban eltűnik. Ott, a hol két másodperczre megmutatta magát, halk loccsanással borul össze újra a víz színe s rengő, szélesedő hullámgyűrű terjed szét a partok irányában. Ha ez nem volna, érzéki csalódásnak lehetne tartani a tükör megtörését.

A barna árnyék ismét kiemelkedik a fagyos fürdőből; ezúttal megéled s tüszögő hangot hallat. Jóval szélesebb az eleje, mint az imént volt. Már nem merül le, hanem elnyúlik a vízen s mint egy piczi csónak, hosszában siklik a víz sodrával együtt. A «csónak» elején fehérlik valami, mintha a védőszent szobra volna. A különös úszó lény most egyet kanyarodik s neki fordul a partnak. Ott lapos zátony terül a jégtáblák vonalán s néhány négyzetölnyi tiszta térség kinálkozik.

A furcsa állat a part szélén megáll. Egyet lódti magán s akkor félig kint van a szárazon. Most már tisztán látni, majdnem a derekág. Lapos, sunyi, sötét fej az, a melynek az elején elkezdi mozogni, vergődni az a különös fehérség, a mi a vízben olyan szélesnek mutatta a «kis csónak» orrát.

Még egy rugaszkodás s a vidra kint van zsák-mányával, a csillogó sügérről, a szilárd jég-táblán.

EGYVELEG.

* Elpusztult tengeri hajók. 1898-ban 1046 különféle nagyobb hajó veszett el a tengeren. A legcsekélyebb veszteség (2 százalék) az Egyesült-Államokat, a legnagyobb pedig Norvégiát (7 százalék) érte. Az elveszett hajók nagyobb része vitorlás hajó volt, míg gőzösök csakis összeütözések alkalmával szoktak elpusztulni.



Couronneau kisasszony betegsége.

* Gyors utazások. A németek és francziák régi utazásairól Rómába és vissza oly sok adat maradt fenn, hogy egy német tudós határozottan állíthatta, hogy az akkori gyors utazások alkalmával naponta legalább 50 kilométernyi tettek meg lóháton, néha 70-et s többet is. Nevezetes, hogy a katonaság akkor általában gyorsabban utazott gyalog, mint napjainkban, pedig az utak természetesen rosszabbak voltak.

* A kőszénbányákban maguk a robbanó anyagok idéznek elő robbanó gázokat, lángokat és apró, gyúlékony szénport. Újabban ezért Shaw amerikai bányatechnikus egészen ártalmatlan robbantó szert talált ki, t. i. vizgőt, melyet úgy fejleszt ki, hogy vízzel telt forrasztott csőben villamoság segítségével a vízből gőzt fejleszt. A robbantó erő azonban még eddig 9 cm. hosszú s 4 cm. széles csőnél csak 1/8 tonna s így az eszköz nem mindenütt használható, szükséges annyira fejleszteni, hogy a dinamit erejét megközelítse.

* Folyékony hidrogént mutatott be a brit 'Royal Institution' százéves fennállása ünnepén Dewar tanár nagyobb társaságnak. A ritka anyag oly könnyű, hogy a parafa is kő gyanánt hull belé s



Homlokránczolás pálezika érintésére.

olesó, mint épen Párisban. Ez pedig onnan van, hogy a tejért beviteli vagy kövezeti vámot nem kell fizetni s a vasúti viteldj is nagyon csekély.

* Keleti eredetű szavak nyelvünkben. A magyar nyelv szókincsében, a régi törököt nem is számítva, nagyszámú szó foglal helyet a legkülönbébb keleti nyelvekből is, a melyek már úgy meggyökeresedtek, hogy azok idegen származását csakis a nyelvészek tudják. Kunos Ignác a tárgyról írt értekezésében kimutatja többek közt, hogy nemcsak a magyar, hanem a legtöbb európai nyelvben is meghonosodott algebra, alkhímia, admirál, alköröm, karmazsin, alkov, arzenál, alkohol, tariffa, magazin, szenszál, baldachin, kamásli, razzia,



Couronneau kisasszony meggyógyulva.



Hipnózis hangvilla bűgásával előidézve.



Hipnózis. A hátizomat megmerevedése.



Hipnózis. Szuggerrált védekezés a nap sugarai ellen.

Dr. LAUFENAUER KÁROLY 'ELŐADÁSOK AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL' CÍMŰ MUNKÁJÁBÓL.

* Vasárnap, vagy is jobban mondva, heti ünnepnap a különböző népeknél a hét minden napjára esik. Hétfőn van vagy volt a heti ünnep a görögök-nél, kedden a perzsáknál, szerdán az assyriaiaknál, csütörtökön az egyiptomiaknál, pénteken a törököknél és szombaton a zsidóknál.

* A nyugdíjakkal óriási visszaéléseket fűznek az amerikai Egyesült-Államokban. 600 millió koronánál több nyugdíjat ad az állam csupán a volt katonáknak, bár ott igen kevés katona van. A legutolsó jelentés szerint is még 7 özevgy s 9 leány kap nyugdíjat a 117 évvel ezelőtt lefolyt szabadságharoz után. Az 1812-iki háborúból kap 4 veterán, 2547 özevgy és így tovább. A visszaélésre jellemző, hogy időhaladtával a nyugdíjvevők száma nem apad, hanem inkább szaporodik. A 33 évvel ezelőtt befejezett polgárháborúért nyugdíjat 1897-ben 962,345 ember kapott. 1898-ban már 989,613. A polgárháború óta a kormány már legalább 8000 milliót fizetett ki e czímen.

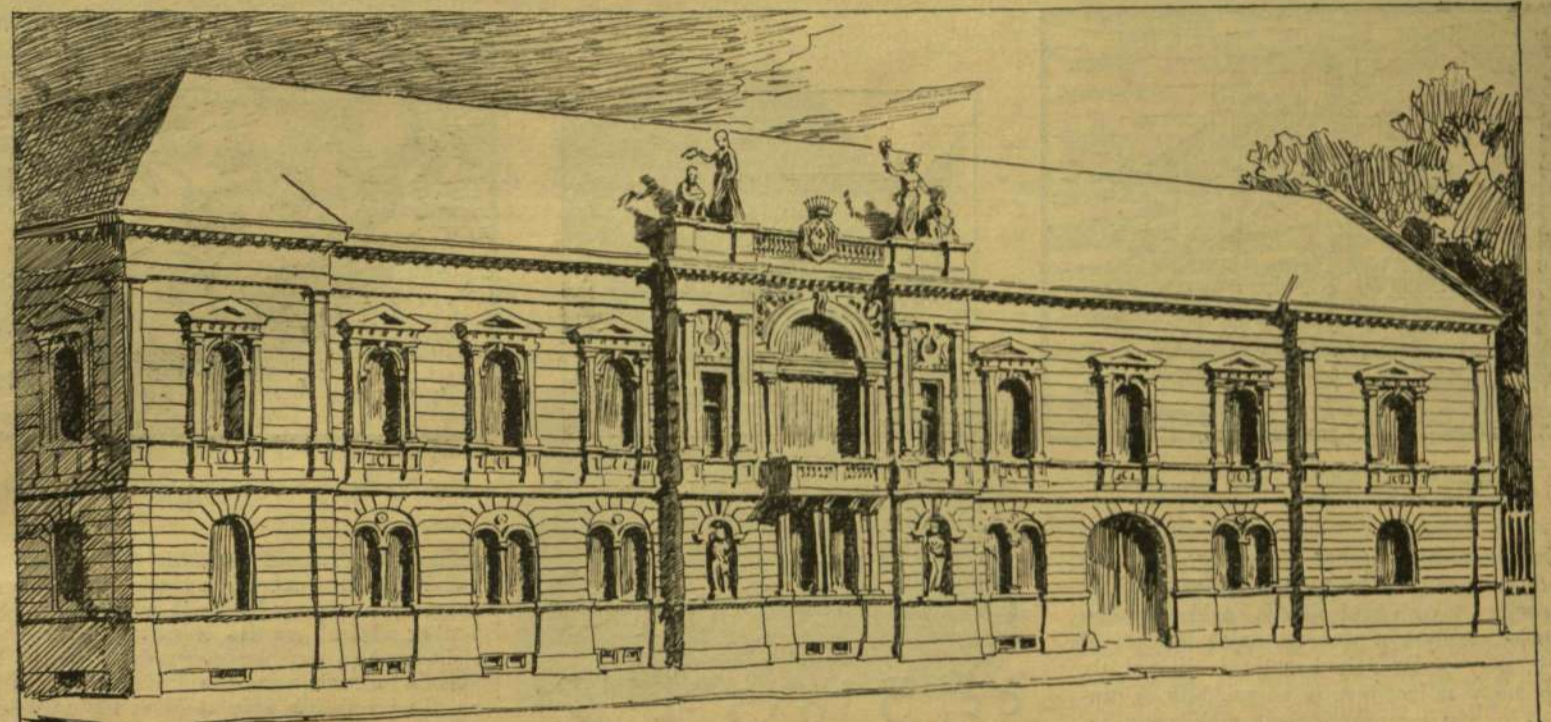
oly hideg, hogy a levegő felületén hóvá változik. Hidegsége — 252° Celsius, azaz csak 22 fokkal melegebb, mint az a légkör, mely számítások szerint a csillagok között van.

* Haldokló világvárosnak tartják Bombayt, Kelet-India híres kikötővárosát. Nem rég még 800,000 lakosa volt, de folytonos ragályos betegségek s különösen a pestis miatt ma már felére olvadt. Az európai lakosság lehetőleg menekül innen. A talaj annyira veszélyes, hogy már javítani sem lehet rajta, annál kevésbé, mert esatornázást nem lehet létesíteni.

* Háromszáz szóból áll a Mexikó éjszaki részén lakó tarahumari törzs nyelve. A kis nép nagyobb részt magasán fekvő falvakban lakik, részben barlangokban s egyedüli tápláléka a kukorica. Számolni csak 10-ig tudnak.

* Párisban naponta 320 millió liter tejet fogyasztanak el, s mind e mellett a tej sehol sem oly

mameluk, továbbá a sáfrány, rizsma, ambra, kámför, jázmin, szirup, narancs, articsóka, spenót, papagáj, zsiráf és czifra szók, mind az arab nyelvből származnak. Persából pedig ezen szavakat vették át: puncs, tálcza, csésze, sál, bazár, sakk, nábob, cukor, papucs, kalap. A 'jubileum' a héber jövel szóból származik, mely trombitát jelent, a melynek hangjai mellett hirdették volt ki a jubileumi esztendő. Ugyancsak héber eredetűek a szombat, sátán, páska, ámen, stb. Érdekes a 'gyehenna' szó is, mely héberül a Jeruzsálemhez közel levő Hinnon völgyét jelentette s később a pokol fogalmával vált azonosná. Ebből származott a francia 'gène' szó is, melyből ismét a magyarban is széltere használt 'zsenirozni' lesz. Újabb török átvételek nyelvünkben: szultán, vezér, harács, kioszk, szófa, ulánus, díván, devánokozni, kalpag, stb., melyek némely részét azonban a törökök maguk is persából, vagy arabból vették át.



GRÓF ZICHY JENŐ MÚZEUM-ÉPÜLETE. — Kovács Frigyes műépítész tervrajza után.

A ZICHY-MÚZEUM.

Gróf Zichy Jenő alig pihente ki utóbbi ázsiai tanulmányútjának fáradsalmait, már is egy nagyszabású terv megvalósításához fogott, mely nemcsak reánk, magyarokra nézve fontos, hanem a külföld tudósaira és művelt közönségére is nevezetes vonzóerőt fog gyakorolni.

Elhatározta ugyanis a nemes gróf, hogy egy értékes, és fajunk eredetére vonatkozólag is rendkívül érdekes múzeummal gyarapítja székesfővárosunk közintézeit.

E múzeum Kovács Frigyes műépítész tervei szerint, a Rózsa- és Szegefű-utca sarkán épül, tőzsomcsádságában a gróf lakásúól szolgáló kis palotának, melynek homlokzatát is összhangzatba hozzák a múzeum homlokzatával.

A faragott kőburkolatú homlokzat olasz renaissance stílusú lesz s nemes egyszerűségével fogja hirdetni az épület komoly rendeltetését.

A homlokzat díszjei: a tudományt és művészetet jelképező szoboresportozatok, melyek közt a gróf czimer foglal helyet. Az allegorikus csoportozatok agyagmintái már készen vannak s legközelebb a szobrász vésője alá kerülnek.

Az épületnek két bejárója van, egyik a Rózsa-, másik a Szegefű-utczában. Amaz a gróf magánlakásához, emez a múzeum helyiségeihez vezet. Az előcsarnok, valamint a tágas lépcsőház falait vaskóhi márvánnyal burkolják, s a kétoldalt álló márványoszlopok kellemes hatást tesznek a belépőre. A kettős karú lépcsőzet az udvarra nyíló nagy ablakon kívül felülről is nyer világosságot.

A gróf gazdag fegyvertára a földszinten lesz. Antik, történeti érdekű, keleti fegyverek minden neme képviselve van benne. Ennek az osztálynak gyűjtését még a gróf nagyatyja kezdte meg, Zichy Jenő pedig tetemesen gazdagította utazásain vásárolt szerzeményeivel. A fegyvertár melletti termekben a grófnak rendkívül érdekes régiséggyűjteménye van. Ezen termekkel összeköttetésben van a gróf magánlakása.

A tágas udvarban levő kocsiszínben fog állni a grófnak az ezredévi hódoló menetre készült díszhintaja, mely, mint a magyar kocsigyártás remeke, annak idején nagy feltűnést keltett.

Az emeleten a lépcsőházból az előszobán át a gróf dolgozószobájába jutunk, míg más oldalt a gazdag könyvtár terméin keresztül a 15 méter hosszú, nyolcz méter széles nagy képtárba érünk, mely aligha lesz elég a gróf 450—500 értékű képből álló gyűjteményének befogadására; ezért valószínűleg még egy-két termet kell e czélra felhasználni.

A képtár kínesei közül különösen kiemelendők: Kupeczky és Mányoky régi magyar művészek képei; továbbá Michel Angelonak egy képe, Tintoretto, Tizian, Dürer több műve. Egy szóval a klasszikus festészet minden korszaka képviselve van e képtárban egészen a jelenkorig.

Az iparművészeti osztályban rendkívül érdekesek a magyar vonatkozású tárgyak, továbbá a gazdag bronzgyűjtemény, mely egymagában európai érdekűvé teszi a múzeumot.

Az emeleten lévő többi teremben gróf Zichy Jenő nagyértékű műkincseit, Ázsiában nagy áldozatok árán szerzett úti emlékeit, néprajzi tárgyait s a magyarok eredetére vonatkozó összes gyűjteményeit fogja kiállítani.

A múzeum a nagyközönség által hetenként háromszor díjtalanul megtekinthető lesz.

Az új múzeum gróf Zichy Jenő ritka áldozatkészségének és fáradságtalan búvárkodó munkásságának gyümölcse s hogy nem zárja el, hanem megnyitja a nagyközönség előtt is, ez csak növeli a nemes gróf érdemét, a melyeket buzgó fáradozásával a közélet terén szerzett.

AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL.

Rég jelent meg oly általános érdekű könyv, mint a 'Természettudományi könyvkiadó-vállalat' legújabb kiadványa: 'Előadások az idegélet világból', melyet dr. Laufenauer Károly, egyetemünk tudós tanára írt s a melyet részletenként a 'Természettudományi Társulat' népszerű estélyein felolvastott volt.

Meggyőzőleg megvilágosít e könyv sok eddig rejtelmes tüneményt, a melyeket kivált a közép-korban, sőt sokan még ma is hajlandók esodának tekinteni, boszorkányságnak, más effélének tulajdonítani s élénk tárja e jelenségek magyarázatát, behozonyítván, hogy azok egyszerűen az idegek rendellenes működésének kifolyásai, vagyis egyszerűen idegbajok.

S ezen idegbajok, kivált a közép-korban, járványszerűleg is jelentkeztek.

Legismertebbek azok, melyek Francia- és Németországban fordultak elő; a magyarországbeliokről már kevesebbet tudunk, mert az egykorú írók ilyenekről csak nagyon röviden emlékeznek meg.

Németországban 1374-ben Aachenben, majd később 1418-ban Strassburgban uralkodott ilyen ragadós idegbaj-járvány, melyet az akkori írók Szent-János-, Szent-Vitus tánczának neveztek, s mely százakat és százakat lepett meg egyszerre.

Az aachen-i jeleneteket a régi írók következőleg írják le: 30—40-en, férfiak és nők vegyesen, kört alkotva, kezökkel összefogódzkodtak, s óraszámra, mintha ezöket vesztették volna, mindaddig ugráltak és tánczoltak, míg teljesen kimerülve a földre nem rogytak.

A strassburgi járványt az teszi nevezetessé, hogy a város utcáin áthaladó ugrándozó tömeget zenészek, flótások, dudások kísérték, részint azért, hogy az enyhe hangzású melódia hatására dühök csillapuljon, részint azért, hogy a gyors ütemű larmás zenével hamarabb kifá-

raszszakák őket. Megtörtént azonban igen sokszor, hogy a tánczoló tömegek nem hogy kevesbedett volna, hanem nőttön-nőtt, mert a menetet bámuló tömeg közé hova-tovább több és több ártatlan néző is belevegült, kiket szintén ellenállhatatlanul elragadott a tánczolás dihe. Strassburg város tanácsa végre is megsokalta az izgalmas jeleneteket, és a tánczúhtól meglepettek a várostól nem messze fekvő szent-Vitus kápolnájába szállíttatta, a hol inádságok, füstölések és más szent szertartások alkalmazására igen sokan meggyógyultak. Az akkori írók azt állítják, hogy a baj rendkívül ragadós volt; aggok és gyermekek, férfiak és nők egyaránt megkapták. Igen sokan meggyógyultak; mások ellenben rohamos ugrándozásuk közben halálosan megsértették magukat, többen a Rajnába fultak. Az akkori időben a közfelfogás az volt, hogy a tánczolókat az ördög és a gonosz szellemek szállították meg; s ehhez mérten néha kegyetlenül bántak el velök.

Ha mostani ismereteink szemüvegén át nézzük a középkori vidatáncz-járványt, azt kell mondanunk, hogy az nem volt egyéb, mint a ma is ismert és előforduló vidatáncz, Vilus-táncz, mely ma is oly ragadós, mint a középkorban volt s kisebb mértékben még mindig fordul elő magánosan fekvő elzárt falvakban, zárdákban, iskolákban. Hogy e járvány mai nap nagy arányokat nem ölt, az orvosi ismeretek haladottságának és a helyesebb közegészségi intézkedéseknek tulajdonítandó. A középkorban azt hitték, hogy az ördög belefurakodik egyes emberekbe, megszállja őket, s ezek a boszorkányok. Az akkori boszorkányok pedig nem voltak egyebek, mint ideges férfiak vagy nők, kik valóban a bajokkal járó nagyfokú félelemben azt hitték, hogy az ördög bűjt beléjük, ennek következtében azután delíriumba estek, göresöket kaptak, testök egyes részein érzéketlenekké váltak, s minthogy az akkori időben az idegbetegségeket még nem ismerték, és tünetek előttök egészen érthetetlenek voltak, — boszorkányoknak bélyegezték a szerencsétleneket.

A középkoriak hite szerint az ördög hetenként egyszer, szombaton, éjnek idején összegyűjti híveit; ekkor nagy pompával jelenik meg, összehívve környékének orgiát ülemek. Másnapokon látogatásokat tesz; mint elegánsan öltözött gavallér jelenik meg, tell erszénnyel, arczán udvarias mosolylyal. Álnéven bemutatkozik s ajánlatokat tesz az illetőnek, ha belép szolgálatába. Így például megígéri, hogy ad neki bűvös pálczát, melylyel ha bárkit megérint, az illető rögtön meghal, vagy melylyel ő maga állattá változik, a mikor akarja, stb. Majd, ha ez elfogadja az ajánlatot, felavatja: rendesen valamely szentnek nevével ruhazza reá, megérinti arczát, karját vagy homlokát, és az illető e helyeken azonnal érzéketlenné válik, úgy, hogy eszni, égetni lehet, és még sem érez semmit. Ez a signum diaboli, a boszorkány-jel, mely a bo-



A boszorkány hazatérése. (XVI. századi rajz.)



Elutazás a boszorkány-szombatra. (1659-iki rajz.)



A boszorkány tönkre teszi a vetéseket. (XVI. századi rajz.)

szorkány-perekben később oly nagy szerepet játszott. Az ördög néha meg is látogatja hívót, vigasztalja őt és végül átadja neki a pokoli szerződést, melyre a pecsétet saját tenyerével üti rá, vagy pedig átlukasztja az újjával oly módon, hogy az irat meg is perzselődik. A diploma az immár boszorkánymesternek, vagy boszorkánynak vérvél íródik mágiás jelekkel, hogy az ördög esetleg el is disputálhassa azt, a mit ígért.

A boszorkány megronthatja az állatokat, vagy varázsvesszejével egyet suhint, s a jég-eső elveri az összes vetéseket. Midőn így a boszorkány örömet leli mások megrontásában és a kártevésben, nem kell hinni, hogy neki nem lennének rossz napjai. Mert ha nem engedelmkedik az ördögnek, ez iszonyúan megbünteti, belé búvik testébe, kinozza, iszonyatos görcsöket kap, úgy, hogy mindenki megrémül tőle, ki őt ily állapotban látja. Palingh Ábrahám 1659-ben Amsterdamban megjelent munkájában leírja és illusztrációkkal is kíséri a boszorkányoknak ezen görcsös kríziseit és inkább ez illusztrációkból, mint a mesés leírásból, azonnal láthatjuk, hogy itt közönséges ideges görcsöket rajzoltak le; olyanokat, minőket mai nap is ismerünk és majd minden nap látunk.

Az ideges görcsök által kintzett szerencsétleneknél a középkorban az ördögűzéshez, exorciszmoshoz folyamodtak, a melyről számos régi kép maradt fenn.

S ezt az „ördögűzést” — mondja Laufenauer, — mi is gyakoroljuk, azon erős szugesztioók segítségével, melyekkel a betegek, akár ébren, akár alvó állapotban hatunk. Akkor, a korszaknak megfelelőleg, a szentelt víz volt az orvosság, s papért küldték: ma orvost hivattunk s a patikába küldünk. Távol áll azonban tőlem, hogy ama betegségnek akkori gyógyításmódját, az ördögűzést, elítéljem; valóban ez volt a leghatásosabb szer, melylyel az akkori időben a beteg idegrendszerre hatni lehetett.

SORMA ÁGNES PÁRISBAN.

Ritkán esik meg, hogy egy színművész föléptének politikai jelentősége is legyen, a mint ezt Sorma Ágnesnek, a berlini „Deutsches Theater” művésznőjének a közelebbi napokban történt párisi fölépteinél látjuk. Egy negyedszázad óta mindenki lehetetlennek hitte volna, a francia s a német nemzet érzelmeinek feszültsége miatt, hogy német színész, vagy színésznő német társulattal német nyelvű előadásokat tarthasson a francia fővárosban, sőt mi több, hogy rokonszenvre és tetszésre találjon. És Sorma Ágnes elérte ezt s ezért nem csoda, ha párisi föléptét inkább politikai, mint művészi eseménynek tekintette az egész világ közvéleménye. Főrsze van ebben kétségkívül a párisi világiállásra való készülődésnek, melyre való tekintetből még azok a francziák is mérsékelték érzelmeiket, a kik különben minden alkalommal kitüntetik a németek iránti ellenszenvüket. S itése volt ennek az esetnek a német eszázár amaz elhatározásának nyilvánosságra hozatalában is, hogy meg fogja látogatni a kiállítás s a francziák fővárosát.

Sorma Ágnes különben egyike a német színpad legkitünőbb drámai művésznőinek. Mikor Németországban híre ment tervének, buzditó



Boszorkány diploma mágiás jegyekkel írva.

Dr. LAUFENAUER KÁROLY «ELŐADÁSOK AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL» CÍMŰ MUNKÁJÁBÓL.

táviratokat s leveleket kapott az ország minden részéből. Karácsony másodnapján lépett föl először Sarah Bernhardt színházában, a „Theatre de la Renaissance”-ban. Ibsen «Nórát» játszotta s ez előadást másnap, december 27-én megismételte. Mind a két előadás telt házból, fényes, előkelő közönség előtt folyt le. Ott volt többek között az egész diplomáciai kar; Münster gróf német nagykövete pedig, a ki akkor nem volt Párisban, Miquel követségi titkárral képviseltette magát. A francia politikai, irodalmi és művészi körök is nagy számban jelentek meg, nem különben a Párisban lakó németek.

A jeles német művésznő játéka nagy érdeklődést és tetszést keltett, a fölvonások végén élénken tapsolták s többször kihívták a függöny elé. A kedvező hatást még fokozta a párisi sajtó magatartása, a mely egyhangúlag igen meleghangú és rokonszenves cikkekkkel fejezte ki nagyrabecsülését a művésznőnek.

Ezúttal nem lépett föl új darabban, még csak német darabot sem választott, hanem a norvég költő Párisban is ismert és kedvelt darabját. A kiállítás ideje alatt azonban hosszabb ideig szándékszik Párisban játszani s ekkor német szerzők darabjait mutatja be, köztük Gerhart Hauptmann és Sudermann, a két legújnépeltetebb élő német drámaíró darabjait. Ez alkalommal is, mint most, saját német színtársulatával meg Párisba.

A politikai gyűlölség által szétválasztott nemzeteket legkönnyebben a tudomány és művészet közös eszményei s törekvései hozhatják közelebb egymáshoz s így Sorma Ágnes fellépését örömmel üdvözölték mindenki, a ki kíváncsi tartja, hogy a művelődésben első rendű szerepet játszó két nemzet: a német és a francia, közös erővel haladjon az emberiség nagy céljai felé.

A PETŐFI-TÁRSASÁG NAGYGYŰLÉSE.

Január 6-ikán az Akadémia díszterme egészen megtelt közönséggel a Petőfi-társaság nagygyűlésére. Az ülésnek kiváló érdeket kölcsönözött, hogy Petőfiről nagy kortársai, Jókai Mór tartott visszaemlékező előadást, a költővel való utolsó találkozását beszélvén el. Az ülésen az elnöki tisztet is Jókai töltötte be, a kit, midőn nejevel megjelent a teremben, s az emelvényen elfoglalta helyét, riadó éljénél fogadott a nagyszámú közönség.

Bartók Lajos alelnök mondta a megnyitó beszédet a *nemzeti kegyelet*-ről. A most záruló század a nemzeti kegyeletnek is egy határköve nálunk, a honalapítás, a szabadságharc emlékezte. Alpránál, Pusztaszernél kezdődik a kegyelet emlékezés és

Aradon, Segesvárnál végződik. A mely az üdvíradallal kísért, ünnepeit nagyok közül végsőnek hangzott föl, de minden mást, mint a mennydörgés a vihar zúgását, magába olvasztva, hegyről-hegyre zúdít tovább a jövő ismeretlen és mérhetlen távolságaiba: a Petőfi neve. Petőfi Sándor neve. A történelmi nagy alakok után az egész nép nagyságának jelképe. A zordonan hideg politikai világ a Petőfi névre úgyszólván meghódolt a költészet világa előtt, mely a boldogságot, dicsőséget és hervadatlan-ságot árasztja szét. A megnyitó beszéd buzditással végződött, hogy a kegyelet fátylát magasra lobbogassuk, a nemzeti kegyelet bizonyára fölkel a nemzeti szellemet is.

A beszédet megéljenzeték s aztán Szana Tamás titkár adta elő a múlt évről szóló jelentést a Petőfi-ünnepről, a Petőfi-ház érdekében megindult mozgalomról, az adományokról, az elhunyt tagokról. Melegséggel mondta, hogy a mikor a Petőfi-ház meglesz, a századvég idegen áramlatai közül a fenékölt gondolkozást, a nemzeti hagyományok iránt való hő érzést fogja hirdetni.

Endrődi Sándornak «Vörösmarty emlékezete» című tanulmánya szintén a nemzeti érzést hangoztatta. Ebben az esztendőben századi esztendeje, hogy a költő született. Endrődi jellemezte Vörösmarty alkotásait, hősköltészeit, drámáit, lírai költeményeit, páratlan nyelvet. *Bercsényi* Béla olvasta föl az irodalmi tanulmányt, melyet a közönség figyelmesen és érdeklődéssel hallgatott végig. *Koroda* Pál, a társaság új tagja «Keresztútak» című költeményét szavaltá el. (E költeményét mai számunkban közöljük.) *Tolnai* Lajos «Új élet» című humoros elbeszélését szintén tetszéssel fogadta a közönség.

Azután Jókai foglalta el a felolvasó asztalt, hogy előadja Petőfirre való visszaemlékezésének egy részletét. «*Utolsó találkozásom Petőfivel*» a címze a felolvasásnak.

Utolsó találkozás Petőfivel 1849-ben, nem sokára Budavár bevétele után, és az orosz beavatkozás előtti napokban történt. Épen akkor vonult át Nagy Sándor dandára Pesten, s a tisztikar üdvözlésére a városi tanács lakomát rendezett a Nemzeti Múzeum nagytermében. Jókai ott az asztal végén találkozott utolszor Petőfivel. Nem ismertek senkit, őket sem ismerté senki. «Tavaly még ünnepeit költők, hírneves népszónokok, ma már fákó civilizáltak, a kik örülhetnek, ha az asztal végén helyet kapnak,» — mondja Jókai. Aztán így folytatja:

Ez alatt csak lepergett a díszlakoma a szokott rendben, egész az utolsó mogyoró-desszertig, a mit ki-ki a saját fogával tört fel. (Még akkor volt foga a magyarnak.) S a kés-villa csörömpölés közben hangzottak a körmönfont tósztok mind a jelenlevő, mind a távollevő csezelvítések felmagasztalására, a mi igen jeles visszhang volt Szemere Bertalan belügyminiszter háromnapos bójít rendeletére.

Engem élyeltettek ezek a tósztok, a mikhez átkozott rossz vinkőt kellett innunk. Mikor a föld reng a lábunk alatt, mikor a romok a fejünkre akarnak szakadni, mikor a hullakeselyűk kárognak a fejünk fölött, akkor mi előállunk, dicsőkedni, tömjénezni, hosszánnt, vivatot kiabálunk, poharakkal csörömpölünk a helyett, hogy a véres kardot körülhordanók völgyön-mezőn, a riadó kiáltva: «Fegyverre magyar! Itt az ítélet napja!»

Csak ez a keserű hangulata a kedélyemnek magyarázza, ha nem is igazolja azt, hogy a toasztok végén én is fölemeltem a poharamat s ezt a szót mondtam áldomás gyánant:

«En poharat emelek azokra a hősökre, a kik a szabadságharc alatt még ezután el fognak esni.»

Síri csend támadt e szavaim után. Senki sem nyúlt a poharához.

Hiszen bolond egy toaszt is volt! Méltó az agyonhalgatásra. De mikor én belőlem úgy ki-kiváncsolt ez a mondás!

Csak az áttelben ülő Petőfi emelte föl a poharát s odaközölte az enyimhez:

«Köszönöm, pajtás, hogy rám köszöntötted a poharad.»

... Ekkor aztán megbántam nagyon, hogy ezt mondtam.

... Négy hét múlva már ott volt Petőfi az általam felköszöntött dicső sorában.

A Jókai felolvasása után hosszan tartott a taps és éljenzés.

Makai Emil olvasta föl most «A hét kövér esztendő» című humoros verses párbeszédét, s végül *Rákosi* Viktor «Nyári délután» című vidám elbeszélését, melyet derűltséggel hallgatott az egész gyűlést állhatatosan végig várt közönség.

Egy órákor ért véget a gyűlés, s akkor a társaság tagjai és az irodalombarátok az «István főherceg» fogadóban lakomára gyűltek össze.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Száll az ének. Költemények. *Irtá Versényi György*. Kolozsvár 1900. — Irodalmunknak buzgó és érdemes munkása harminczhárom ív terjedelmű hatalmas kötetbe összegyűjtve teszi közzé az utóbbi nyolcz év alatt írt költeményeit. A gyűjtemény nagyon megérdemli a figyelmet, mert igazi magyar lélek szól belőle hozzánk. Versényi tösgyökeres magyar tehetség, érzése, gondolkodása teljesen magyar. Szíve, képzelete a hazai földből szívja táplálékát; költeményeiben nincs semmi idegen, se szín, se hang; még a gondolatok ruhája, a versalak is csaknem mindig nemzeti, mindig magyaros. Nem csekély érdem ez mai napság, midőn nemzeti sajátosságaink kezűnk mindjobban levetkőzni. Versényi költeményeinek tárgyát majd a hazai történelemből, a hazai mondából meríti, majd a körülötte hullámzó élet képeiből, jelenetiből, nem egyszer genre-képi vonásokkal rajzolva meg alakjait. Hajlama az elbeszélő költemények felé vonja, de néha az érzelmi lyra is melegen, közvetlenül bugygyan ki szívéből. Fogyatkozása, hogy verselése nem elég erőteljes, képzelete nem elég gazdag. A szép gyűjteményből álljon itt mutatványul a következő költemény:

Illatot lehellő ...

Illatot lehellő, csillagos az este,
A rétség zsongása szűrődik szívembe.
Néha ki-kicsendül
Egy-egy messzeható kolomp méla hangja
A harmatos gyepről.

Megállunk a hídon, meláza csendesen
Csillagfényben úszó kalászos téreken
S szomkózt in közeleg
A rohanó vonat, város szemével, mint
Valami szörnyeteg.

A híd alatt gyorsan alattunk áttörtet,
Hosszan elmaradva hamuszín füstföleg.
S aztán dübörgése
Lassan-lassan elhal. Mi is tova kelünk
Széles út mentébe'.

Világos ablakú kicsi fehér házak
Ragyognak élénkbe, mikéntha hínának.
S a mint végig megyünk,
Frissen sült kenyérenk iny-csiklandó szaga
Ingerkedik velünk.

Most... De össze-vissza én mit is beszélek?
Az ablakban ülünk, kedvesem mesélget.
S az én méla lelkeim
Aranyos szárnyakon szava után röppen,
Röppen önfeledten.

Előadások az idegélet világból. *Irtá dr. Laufenauer* Károly egyetemi tanár. A legérdekesebb könyvek közé tartozik az, a mely a fenti cím alatt áll. «Térmetzetudományi Könyvtár» kiadásában most megjelent. Élénk, könnyen érthető előadásban tárgyalja benne a tudós szerző az ideges életet, korunk emez egyik legelterjedtebb betegségeit; felettébb érdekesen beszél a régi járványos idegbajokról, az ezekkel összefüggésben levő u. n. boszorkányságról; azután az idegesség okait fejtegeti, majd kiterjeszkedik annak gyógyítására, a hipnotizmusra, asztaltánczoltatásra, gondolatolvasásra, a szuggesztióra, beszél az újabb oly nagy mértékben terjedő spirítizmusról, megmagyarázza annak mibenlétét, aztán az érzéki csalódásokról, alvajárásról s egyéb hasonló tünetekről, végül a boszorkánymesterekéről, boszorkányságról értekezik bőven és rendkívül érdekesen, nagyobb részleteket is közölve a Hódmezővásárhelyen a múlt században lefolyt boszorkány-



SORMA ÁGNES MINT NÓRA.

pörökről. A könyv — melyből pár részletet lapunk más helyén ismertünk — számos képpel van illusztrálva, melyek közt különösen felkelthetik érdeklődésünket a budapesti idegkörtani klinika hipnózisra vonatkozó eredeti felvételei; így pl., midőn egy nő homloka egy pászka érintésére, az illető személy teljesen éber állapotában felrészoldódik, aztán midőn egy másik nőnél a hangvilla búgása idéz elő hipnózist, míg ismét másikkal a hátizomzat meredekül meg, egy pedig szuggesztiós következtében azt képzelet, mintha a nap szemébe sütné és keze felemelésével az ellen védekezik.

A meteorológiai műszerek és elemek. *Irtá dr. Alföldy* Dénes. A természettudományi könyvtár kiadása a darab végén ér. Leghatásosabb az első fejelet volt. Több jelenet is hatást tett. A párbeszédet választékosan. Az előadásban a színház legjobb erői vettek részt. *Márkus* Emilia játszotta Ilosvayné, Cs. *Alszege* Irma pedig Kun feleségét s a darab kiemelkedő részeit ők ketten ismertették meg legjobban, habár a hamis helyzetek tisztázása nekik sem állt hatalmokban. *Idényi* pathosza sokat elfedett Kun Bélától s ez ennek a nagyon is félelmeinek nem ártott, *Császár*, *Nádai*, *Zilahi*, *Bercsényi*, *Mihályfi*, *Ligeti* Juliska közreműködése a darab javára szolgált. A szerzőt többször kitapsolták.

Népszínház. Jan. 10-ikén eredeti operette első előadása mulattatta a Népszínház közönségét «A kadétkisasszony», szövegét *Irtá Pástor* Árpád, zenéjét szerzte *Máder* Raoul, az Operaszínház karnagya, a «Piros cipő» és «She» balettek szerzője. Ez új darabhoz az angol operettek szolgált mintául, a burlesk, az ugrándozás, a gimnasztikus csoportok. A zene is idegen, így hát annyi az eredetiség, hogy mindez nálunk készült. De a sok tarkaság elég mulattató a maga összevisszaságában és tulzolt valószínűtlenségében. A zene dallamos, eleven ritmussal, ügyes hangszerelésben. Tuláság eredetiséggel azt sem lehet vitálni. Egy angol kereskedő a leányt az öreges kapitánynak szánta, holott a lány a hadnagyot szereti, s hogy czélját érje, idegesnek, hóbortosnak tette magát. Átöltözik kadétnak is, hogy szerelmese közelében lehessen. Van egy indus lány is, a kibe apa és fia szerelmes, és van sok hóbort és komikus figura. *Kury* Klára kifogyhatatlan vidámsággal játsza, táncolja és éneklő végig szerepét. Egész sikerrel játszanak: *Bárdi* Gabi, *Raskó*, *Szirmai*, *Németh József*, *Csatai* Zsófia. Az előadást maga *Máder* dirigálta.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Tag-ajánlások a Kisfaludy-Társaságban. A Kisfaludy-Társaság két úresdedben levő tagsági helyére öt ajánlat érkezett január 1-ig *Beöthy* Zsolt föltitkárhoz. Ezek *Haraszi* Gyula, *Bánóczy* József, *Kiss* József, *Bródy* Sándor és *Fiók* Károly.

A Magyar Tudományos Akadémia január 8-iki ülésén *Szász* Károly elnököt, és *Asbóth* Oszkár a magyar nyelvbe került szláv szók átvételeinek helyéről és koráról értekezett. Szerinte a szláv szók nagy tömege nem kerülhetett, mint némelyek hiszik, már Etelközben, illetőleg Lebediában, a mi nyelvünkbe. E helyeken a magyarok leginkább orosz szlávokkal érintkezettek, pedig szláv szavaink többsége bolgár nyelvjárásból való. Az állítás, hogy a magyar keresztény terminologia szláv része szintén a régi

Beestet és jellem. bácskai históriák, *irtá Zsedényi* Aladár. Négy novella van a kötetben, a bácskai becsületről, jellemről, virtusról, mely a régiebb



Molitoris 1489-iki munkájából.

Boszorkányok mágiás edényben bűvés szereket készítenek.

D: LAUFENAUER KÁROLY «ELŐADÁSOK AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL» CZÍMŰ MUNKÁJÁBÓL.



Molitoris 1489-iki munkájából.

A boszorkány utazik.

mutattatta be magának. Ezen az udvari bálon jelent meg először Stefánia özvegy trónörökösne leánya, Erzsébet főhercegnő és Frigyes főherceg leányai, Izabella és Erzsébet Amália főhercegnők.

házában került volna nyelvünkbe, össze nem egyeztethető a tudásunkkal, hogy a közös szláv keresztény terminológia Pannoniából leginkább csak Methodius halála, azaz 885. után terjedt tovább, tehát még alig is ismerhették az etelközi szlávok a magyarok ottidőzések, nem hogy sok idevágó kifejezést átadhattak volna nekik. Nincs más hátra, mint ezentúl is azt hinnünk, hogy az a nagy hatás, a melyet a szlávok a mi nyelvünkre gyakoroltak, itt a mi hazánkban ment végbe. Ifjabb Szinyei József «Egy igei személynagunk eredetéről» értekezett.

A magyar irók segélygyulete a múlt év második felében két új alapítvánnyal gyarapodott: néhai Szász Domokos ref. püspök végrendeleti hagyományával (100 forint), és néhai Ács Károlyéval (4100 frt), összesen 4200 forinttal. Segítségét az egyesület a múlt félévben, rendes segítségül évnegyedenkint előre küldve, ötvenhét félnek (agg iróknak, elhalt irók vagyontalan özvegyeinek és tanuló árváinak) 4970 forintot adott; betegségek eseteiben rendkívüli segítségül 17 félnek 465 frtot. Tehát segítségekre a múlt félévben összesen 5435 forintot fordított.

MI UJSÁG?

Udvari bál Bécsben. A bécsi Burgban két év óta nem volt udvari bál. Most január 9-ikén újra felnyitották a fényes terem. A magyar méltóságok közül ott voltak: Széll Kálmán miniszterelnök, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, báró Bánffy Dezső főudvarmester, továbbá a magyar delegáció sok tagja, köztük Szilágyi Dezső, a delegáció elnöke. Megjelent az uralkodó családnak csaknem valamennyi tagja, az udvari és állami méltóságok, a tábornoki kar, a diplomáciai testület és az arisztokrácia számos képviselője. A király Thyra cumberlandi hercegnővel karonfogva lépett a terembe. Utána jöttek: Cumberland hercege Mária Jozefa főhercegnővel, Ferenc Ferdinánd főhercegnővel, Stefánia özvegy trónörökösével, azután pedig párosan a királyi ház többi tagjai. A tánczalt, a melyben az uralkodóház fiatalabb tagjai is részt vettek, a király körüljárta a teremben és sok jelenlevő előkelőséget megszólított. Mielőtt a társaság a terembe ment, a király és Mária Jozefa főhercegnő a diplomáciai világ számos férfi- és hölgytagját

Bál az özvegy trónörökösénél. Farsang első napján, jan. 6-ikán a bécsi Burgban, Stefánia özvegy trónörökösne lakosztályában fényes tánczestélyt rendeztek, melyen leányát, Erzsébet főhercegnőt, kit nem régiben nagykorúnak nyilatkoz-

tattak, már mint nagy lányt mutatták be. A legfelsőbb arisztokráciához tartozó harmincz vendég volt hivatalos, kiket a fiatal főhercegnőnek egyenkint bemutatattak. Erzsébet főhercegnőnek még ebben a hónapban külön udvartartást rendeznek. Édes anyja, Stefánia főhercegnő Vöslauban a gróf Fries-féle kastélyt vette meg Erzsébet főhercegnő részére. A kastély újjalakítási terveit már beterveztették az özvegy trónörökösne és a munkálatokat csakhamar megkezdik, úgy hogy Erzsébet főhercegnő már a jövő ősszel beköltözhet a kastélyba. A főhercegnő ezután felváltva hol a bécsi Burgban, hol a vöslau kastélyban fog lakni.

A farsang. Az idei farsang elég hosszú, összesen 53 napját lehet kiválogatni mulatságokra. Talán mert így hosszú, a mulatságok sorát a fővárosban még nem állapították meg véglegesen. Az egyleti klub-élet fejlődésével a mulatságok már nem is tartoznak az egész nyilvánosság elé, mint a régi világban. Egyes köröknek külön megvan a magok helyisége s mindenikben más-más társaság gyűl össze. Január 13-ikára volt kitűzve az első nagyobb bál: a vígadóban a *juristabál*. A farsangi napló eddig ismert további része a következő:

Január 13-ikán a *Hazánk* jótékonyági egyesület bálja a Royal fogadóban és a *Terézvárosi Kaszinó* saját helyiségében. 14-ikén az *újságírók egyesületének* mulatsága az Uránia színház helyiségében. — 18-án: Első honvédegyalozred estélye a tisztai kaszinóban. — 20-án: Protestáns-bál (Vigadó), — a *Katolikus-kör* mulatsága, — és a tisztai kaszinó estélye. — 21-én: Fröbel-egyesület álarcosbálja, (Vigadó), és a VII. kerület négyesület álarcosbálja a Royalban. — 23-án: Medikus-bál a Royal-szállóban. — 26-án: A Liszt Ferenc-kör hangversenye és táncmulatsága a Vigadóban. — 27-én: *Jogászok* a Royal-szállóban; a *Tisztviselőtelep* táncestélye. — 30-án: A budai vígadó megnyitása. — 31-én: A katolikus-kör hangversenye és táncmulatsága.

Az Országos Kaszinó estélye. A farsangi vigalmak első fényes estéje az Országos Kaszinó pazar és nagy létszámú rendezett termeiben január 5-ikén ment végbe. Milán, Szerbia volt királya, ki akkor Budapestben időzött, hogy gróf Zichy Jenő fehérmegyei birtokára, Szentiványra menjen vadászatra, szintén megjelent. A főbejáratnál Wekerle Sándor,



Rafael festménye. Eredetije a vatikáni múzeumban.

Ördögölt megszálított fiú.

D: LAUFENAUER KÁROLY «ELŐADÁSOK AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL» CZÍMŰ MUNKÁJÁBÓL.



Rubens festménye. Eredetije a bécsi udvari képtárban.

Szent Ignác kiűzi az ördögöt a megszálítottból.

a kaszinó elnöke és Atzél Béla báró az estély rendezője fogadták Milán királyt, a ki Zichy Jenő gróffal érkezett. A szerb felség igen jól érezte magát a társaságban. Wekerle Sándor, Zichy Jenő gróf és Atzél Béla báró számos urat, (a tábornokokat mind) bemutatatták Milánnak, a kinek figyelmét Petőfinek egy asztalkán heverő díszkiadása sem kerülte el. A séta után Milán király még jó darabig társalgott Wekerlével s a neki bemutatott urakkal s aztán éjjeltájban vacsorához ült velök külön kis étteremben. Milán király jóval éjjel után távozott a kaszinóból, a hol javában folyt a mulatság s a tánc hajnalig.

A budai Vigadó. Budapest főváros társadalmi életének új és díszes szórakozó helye a budai oldalon, a Korvin-téren épült Vigadó. A hatóság építette ép úgy, mint a pesti oldalon levő Vigadót, bálókra, hangversenyekre, nagyobb társas összejövetelekre. A farsang eseménye lesz a budai Vigadó megnyitása jan. 30-ikán. A megnyitást egy női bizottság intézi, melynek elnöke Hegedűs Sándorné úrhölgy. A bál védnökké Klotild főhercegnő elfogadta.

Eljegyzés. Szász Károly dunamelléki református püspök legifjabb leányát, Margitot eljegyezte Dr. Farkas Elemér budapesti orvos, néhai Török Pál püspök unokája, kinek atyja, dr. Farkas Kálmán is előkelő fővárosi orvos volt.

A budai királyi palota szobrászati díszei. A királyi új palota művészi díszítései közt lesz a *háború és béke* két csoportzata. Ezeket *Senyey* Károly tisztán magyar alakokkal ábrázolja. És pedig a *Háború* csoportját harcra készülő régi magyar harcosokkal, korhű magyar hadi öltözetben és hadi felszereléssel, a mint elszántan és lelkesen mennek a harcra. A *Béke* csoportját meg úgy ábrázolta, a mint a magyar harcos a háborúból hazatér a békés családi tűzhelyhez, a hol hitvese várja karján gyermekével. Fölöttük a béke munkálkodást jelentő munkaszervezők. A szobrokat annak a kapunak a két oldalán állítják föl, a mely a király lakosztályaiba visz. A nagyméretű két szoborcsoport harmincezer forintba kerül.

A budapesti egyetem új tanára. A budapesti orvosi egyetem bonczani tanári székére, mely

dr. Mihákovics Géza halálával üresedett meg, a király dr. Lenhossek Mihályt, a tübingai egyetem tanárát nevezte ki. Az új tanár régi magyar professzor-család sarja. Nagyatya 1808-ban lett egyetemi tanár; ezt a helyet aztán 1859-ben a fia, Lenhossek József foglalta el, ki az Akadémiának is tagja volt. Utána Mihákovics Géza lett bonczani tanár. A most kinevezett Lenhossek Mihály, ki atyja halálakor még fiatal ember volt, később a tübingai egyetemen kapott tanári széket, a hol ismeretekben és tudományban öregedve most ő elfoglalja nagyatya és atya helyét a budapesti egyetemen. Lenhossek Mihály jelenleg 37 éves.

Az abruzzói herceg az északi sarkon. A nyáron utazott el az abruzzói herceg az északi sark vidékére, jól felszerelt olasz hajóval. Már hosszabb idő óta nincs róla semmi hír. Ez nagy nyugtalanságot okoz Rómában. Az olasz kormány ezért megbízta stockholmi ügyvivőjét, hogy mindent táviraton megkormányozzák, a mit az olasz expedíció sorsáról megtudhat.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf DRASKOVICH KÁROLY halálának híret jelentik jan. 11-ikéről Bécsből. A fiatal gróf a Horvátországban élő előkelő családok rokonszenves tagja, a múlt évben vadászat közben véletlenül esült fegyverével nagy sebet ejtett fején. Az orvosok a kiszakadt koponyarészeket órczemekekkel pótolták, de a halálos sebet hegyógyítani nem bírták. Családjá egy bécsi intézetbe vitte, a hol készer is operálták, a halált visszatartani azonban nem lehetett.

Dr. KEMPF JÓZSEF, orvos, meghalt Debreczenben, 82 éves korában. Érdekes, viszontagságos élet jutott osztályrészül. A szabadságharcban mint honvéd százados vett részt, aztán külföldre bujdosott, s mikor hazatérhetett, Debreczenben telepedett le, a hol mint orvos közkeveltségnek örvendett. De újra külföldi utakra kívánczkodott, és a hetvenes évek elején kivándorolt Ausztráliába, bebarangolta a Csön-de-Oceán szigetvilágát. Feleségével is, a ki ezelőtt öt évvel halt meg, a sik tengeren, a hajón esküdött meg. Utjáról érdekes leveleket írt haza, melyek legnagyobb része a «Vasárnapi Ujság»-ban jelent meg. Sok ritkaságot is küldött a távoli világrészekből debreczeni barátainak. Mikor 3-4 év múlva hazajött a Fidsi szigetéről, gazdag néprajzi gyűjteményt is hozott magával, a melyet a debreczeni kollégiumnak ajándékozott. Az 1876-77-iki orosz-

török háborúban szolgálatait följajánlotta a szultánnak, a ki ezredesi ranggal törzsorvosnak nevezte ki. De aztán megint Debreczenben telepedett le s itt fejezte be életét 82 éves korában. Pápa István, a kabinetiroda néhai főnöke özvegyének, született Kúzdí (Kempf) Teréziának közeli rokona volt.

Elhunytak a legközelebbi napokban: Cseleji CSELEXY GUSZTÁV, nyug. kir. járásbíró és 1848-49. honvédszázados, Homonnán, élete 75. évében. — Dr. KRÁMOLIX ISTVÁN, volt 48-as honvéd-főorvos 78 éves korában, Baján. — KRÁDMER JÓZSEF, 1848/49-es honvédfőhadnagy Brassóban 79 éves korában, ki tősgyökeres erdélyi szász létre legelsőben harcolt Magyarországon alkotmány mellett és büszke volt magyar hazafiságára. — NOVÁK ANTAL, arany-művész pap, a szatmári egyházmegye neoztora, a szatmári székeskáptalan nagypróbstja, csanádi apát, ki tudományos ismereteiért és jótékonyágáért is nagy tiszteletben részesült, 77-ik évében, Szatmár. — PAVLIAR MIHÁLY, a kassai egyházmegye egyik legöregebb papja 84 esztendő korában, Nagy-Kéren. — DÁVID PÁL IONÁCZ, minorita-rendi pap, 60-ik évében Kolozsvárról, 40 évig volt tagja szerzetének, melynek hazafias és vallásos működésében tevékeny részt vett. — DON NICOLÒ FELVI kanonok, főesperes, fiúmei apát-plébános, Fiumében 69 éves korában. — MARICH GÉZA, székes fővárosi tanácsjegyző, 45 éves korában, Budapestben, a kibent tehetős, szorgalmas tisztviselőt vesztett a székes főváros törvényhatósága. — JOHANN OTTÓ, mérnök, a m. kir. államvasutak főfelügyelője, 59 éves korában, Budapestben. — PETRÁN KÓZS, ügyvéd, Kolozs megye nyug. tisztí főügyintéző, a honvédség, Kolozs megye nyug. osztrák-magyar bank felülvizsgálója 40 éves korában Budapestben. — SCHLEICH DEMOKOS, segédlelkész, 25 éves korában, Kis-Iratoson. — SZÉKELY MIHÁLY, nyug. m. kir. dolányjövédéki tisztviselő 67 éves korában, Aradon.

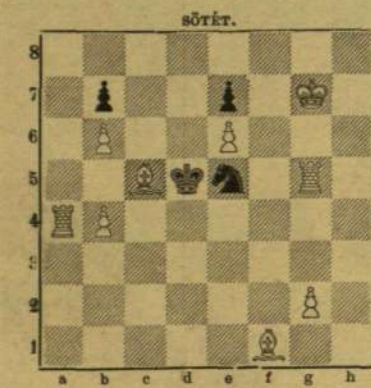
ÖV. HOITSY SÁMUELNE, szül. Szekovics Amália, Hoitsy Pál volt országgyűlési képviselő, jeles író édes anyja, 76 éves korában a pestmegyei Vatyapuzsán, s a pilisi temetőben nagy részvét közt kísérték örök nyugalomra. A gyászoló család számos részvétiratot és táviratot kapott, köztük a budapesti újságírók egyesülete nevében Vészi József elnök megleghangú részvétlívratot intézett Hoitsy Pálhoz, az egyesület alelnökéhez. — KÖVÁGÓORSZI KIRCH KÁROLYNA, szül. dusesdi Középegy Iréne, földbirtokos és ügyvéd neje, 54 éves korában, Ér-Keserűben. — ÖV. STABL EDÉNE, szül. Szilágyi Eszter, Aczél Géziának, Debreczen város főmérnökének édes anyja, 61-ik évében, Debreczenben.

Szerkesztői üzenetek.

Eldorádó. Rövid idő alatt közölni fogjuk. Kifosztva. Emlékszünk a költeményre, s úgy tudjuk választunk is a szerkesztői mandátumok közt. Sok erő, de még több keserűség van benne. A lélek hasonlósága szól belőle hozzánk. Mintha egy földalatti forrás törne ki, de zavarosan, a vízzel együtt iszapot hánnya ki magából. Új akkordok, Áldott gyermek, stb. Lirai kísérletek, telve családi boldogság érzetével. De a líra Petrar-kától lefelé napjainkig, ritkán illet boldog ember kezébe. Fájni kell a húrnak, hogy a szív mélyéig hassanak akkordjai. Kívánjuk, hogy soha se sikerüljenek lírai kísérletei. Angyalit hívott. Viharban. Ha... Az első még leg-tartalmasabb; de a kidolgozása ennek sem kifogástalan s befejezése sem sikerült. Nem közölhetők: Szőlőföldem. Boldog vagyok. Középszerű mind a három. — Telenyó tanúja. A régi fogatkozások most is megvannak benne.

SAKKJÁTÉK.

2149. számú feladvány. Klett Fülöp-től



Világos indul s az ötödik lépésre matot mond.

A 2134. sz. feladvány megfejtése Mackenzie A. F.-től.

1. Fc8-a4 ... Bf1-d1 : (a) 1. Fc8-a4 ... Bf1-d1 : (b) 2. Hc7-b5 t. sz. 2. Fc4-b5 t. sz. 3. Hb5-c3-d6 mat. 3. Fb5-d3 mat. 1. ... Bc1-a4 : (c) 1. ... Vd1-c2 t. sz. 2. Vd1-f1 t. sz. 3. V mat. 3. Fc4-c2 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andor Sándor Kovács József. — Lippódtúr: Hoffbauer Antal. — Gyula: Nuszák Sándor. — Lovonoz: Demeter József. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.



A 'Vasárnapi Ujság' 53-ik számában közölt képtalány megfejtését beküldötték:

Benke Sándor, Tiszay Kálmán, Széll Ákos, Czvetkovits Gyula, Mentovich Ferencz, Feldman József, Szánthó Elek, Csongrádi Kaszinó, Reichenberg Ignác, Váda Ferencz, Boglári Kaszinó, Szitha Gyula, Mader Etelka, Oláh Béla, Kovács Dénes, Verebi Vég Angéla, Gellén Dezső, Vadász Károly, Ludasi Szerén, Opper Károly, Bakcsy Ilona, Kath. olvasókör (Kaloosa), Schwarz Lenke, Wagner József, Landon Dávid, Szilágyi Béla, Horváth Gyula, Laszeczki Bernát, ifj. Kiss Ferencz, Schleichner Gyula, Kovácsics Cezár, Vincze Alajos, Major József, Mátészalkai tisztviselő társaság, Pomrácz Antal, Tóth Károly, Tenkei József, A városi parki erdélyi önképző olvasókör, Hajas Kálmán, Dúró Dávid, dr. Csizér Ákos, Méray Lajos, Erzsébet szeretet-ház Balatonfüred, Kohn Lajos, Szendrői Holozsnyay Cirill, S. Várady Krisztina, özv. Buzárvics Gusztáv, Bíró Albert, Gruber Jenő, özv. Szakonyi Miklós, Jekell József, Pataky Imre, Péter János, Mármoroszi M. A. V. altiszti kör, Kanyó Erzsike, Leporits Dénes, Horváth Miklós, Hartman Margit, ifjabb Kullmann Lajos, Kokozy Bálint, Kolegertsi Győző, Hampel Ferencz, özv. Lániczky Győző, Duhán Béla, Aszódi Polgári Kör, Solyom Balázs, Pataky Józsefné, Ilyés Bálint, Pécsváradai Zeimond, Kiss Gyula, Mráz Katalin, Mocsary Pál, Czibakházi Kaszinó, Csepeldi Ipartestületi Olvasókör, György Albin, Muhr György, Jurkó Ilona és Mariaka, Sándor Ilonka, Bak József, Müller Ferencz, Vörösmarhi István, Péczy Géza, Csányi János, Krammichy Margit, Gándor Gaber, Gomori Éde, Lakits Milán, Thomka László, Kisbéri Ifjúsági Kör, özv. Szilágyi Sándorné, Kövér Ilonka, özv. Petrogallí Artúr, Mezei Sándor, Szánthó Sándor, Felmeri Albert, Kovács Mihály, dr. Zolnay Jenő, Hartman Antal, Benedek Antal, Ballagi Tibor, Csirják Hermin, Szaláyi Károly, Molnár Lajosné, Besztercebányai főgimnázium ifj. köre, Székely György, T. M., Kerekes Lajos, Zsákó Andor, Juhász József, Nagy Sándor, VIII. kerületi munkásokon, Grünwald Mór, Pankotzi Ferenc, Urbán Estinka, Hercegy

László, Leyrer Tivadar, Csicsó Ferencz, Jász-Árokszállási Birtokossági Kör, Dósa Mátyas, Jeszenszki Lajos, Szepesváraljai Kaszinó, Vadas Zoltán, Hajdu-Nánási Függetlenségi Olvasókör, Horváth József, Vároczay István, Haunstädter József, Benedek Sarolta, Újhelyi Szeréna, Biki Ferencz, özv. Voith Jánosné, Fülöp Rózsika, Sinka Tóbiás, Schenker Gyula, Bartányi Károly, Rézkövei Tamasz, Monchahelyi Olvasókör, Buvessháza Erzsike, Molnar Kálmán, Sarkadi Olvasókör, Reutsek Margit, Szabó Géza, Tisza-Sasi Olvasókör, Kovács Kaszinó-egylet, Balassa Etelka, Munzár Agostonné, Heiner Lajos, Hálsa Pál, Felmeri Albert, Klein Henrik, Szatmári ev. ref. főgimnázium tanári kara, Kerkis István, Abel Adolf, Balassa Etelka, Mátéka József, Sztrako-niczki Kálmán, Rédeky Alajos, Kerek Lajos, Szövényi Gusztáv, Szalay Sándorné, Madarász László, Sánta Ilonka és Margit, Pekár Károly, Imrek János, Nagy Lajos, Halász Ilonka, Wagner Józsefné, Strasser Sándor, ifj. Imri József, Csilling Dezső, Rapach Margit, Szilágyi Mihály, K. M., Tezser Lajos, Papp Sámuel, Cserny József, Tóth László, Waldman Irén és Jan, Weitzendorf Mariaka, Duna-Szekesői Egyesült Elő- és Iparoskör, Regényi Lajos, Zánka Olvasókör, Nagy-Atéri Kaszinó, Soroksári Kaszinó, Csantavéri Egyenlőség Olvasókör, Kimiti László, Sitkey János, Turkevei Polgári kör, Horváth István, Kézdi-Vásárhelyi függetlenségi és 48-as kör, Horváth Böske, Felengyver Emil, Riedl Ilona, Vischatty Sarolta, Szász Gyula, Szabó András, Kottva Ákos, Bözödi Olvasókör, Bartos Gyuláné, Dóry Gyula, Ó-Gyallai Kaszinó, Semsei Péter, Bléna, Kommer Gyula, Adai Iparos Olvasókör, Sémsey Elemér, Villányi Kálmán, Párdányi Kaszinó, Nagy Ferencz, Berzsenyi Jenő, Györgyi Lujza, Körtvéssy László, Wagner Lajos, Körtvéssy Zoltán, Maris Imre, Gyergyó-Szent-Miklósi Kereskedői Kör, Lengyel Béla, Tomán Sándor, Tauffer János, Kádár Kálmán, Szilágyi Dénesné, Honóczy Pál, Kis-Czelli Kaszinó, Blau Lipót, Aldori Bertalan, Geszthely Gyuláné, Paulovszky Nándor, Bencsik József, Szilassy Ist-ván, Vanács Vilmos, Péter Károly, Zolay Géza, Einbeck Béla, Sáray Angéla, Schléssinger Elemér, Prinz Gyula, Jankó Sándor, Szabó Dénes, özv. Salamon Gyuláné, Stáhl Margit, Tillingier Istvánka, Kolb Ferencz, Baltavér és Vidéke Társas-köre, Hm.-Vásárhelyi övönképző-intézet Onképzőköre, Katona Zejmond, Károly Etelka, Szy Ferencz, Elman Erzsébet, Gépészek, Művezetők és Elekt. Országos Köre, Trummer Sándor, Körösi Lajos, László Jánosné, Kovács Gyula, Esődy Gyula, Rajczek Burján Jolán, Steiner D., Fehanka Gyuláné, Follmann Lászlóné, dr. Péter Mór, Vásárhelyi Boldizsár, Goldmann Károly, Tavassy Mariaka, Rödiger Ernő, König Dénes, Balázsházy Imre, Muzsnai József, Kozma Ferencz, ifj. Zsoldos Benő, Losonczy Attila, Pap Vilmos, Ferenczi Emil, Eötvös Lajos, Garay Béla, Weisz Mór, Soltész Margit, Rokenstein Nándor, Mészáros Dezső, Pranger József, Kriszánich Béla, Bodor Gabriella, B. Bogathy Flóra, Mészöly Dezső, Fehértemplomi Társas-kör, Tabajdi József, Tóth Dániel, Nagy Ferencz, Hima-Szombati Kereskedő-férfak Egyesülete, Vetzsl János, Mayerberg Irma és Ilona, Csurgói Iparoskör és Kereskedők Olvasóköre, Boszenik László, Lestyivityi testvérek, Pistry István, Szabó Imre, Donszky Jenő, Meférdi Károly, Gross Adolf, Hoff-mann Ákos, Szerián Gyula, Kudelka József, Kösch Kornélia, Kopecsányi Vilma, Hercegy Vilma, Salamon Ella, Csányi János, Bakos Kálmán, Tisza-Dobi Olvasókör, Rappai Ignác, Márton Ferencz, Molnár László, Eisenberg J., Róleicz Sárika, Kovács Gyárfás, Nagy Z. Sándor, Kurkó Ignátz, Szilárd Alice, Vass Sámuelné, Blumenfeld Ignác, Drexler Kávéháza.

A képtalány megfejtését és a nyertesek neveit a jövő számunkban közöljük.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

SZENÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára Budapest, IV., Bécsi-utca 4. Raktárunk található a legszebb és legnagyobb választék divatos selyemkelmék, csipkék és szalagok, valamint gyöngy-tüllruhákat és gyöngyfülke-díszeket. Fekete és színes selymek 83 krtól 14 frt. Fouard, Fongis- és Satin Liberty-selymek 65 krtól kezdve. Moiré, Pékin, Mousselin minden színben. Mintákkal kívántra készítenek. 8093

Gummiárak, betegápolási cikkek sérültök (Guszakov F. Bergernd párisi gyártástól) legelőnyösebben beszerezhetők Pol-gár Sándor egyetlen kiterjesztésénél, Bpest, Erzsébet-körút 50. 6784

REGI származású viselkedés és mindenféle sömörbajoknál (bőrítések, kéz- és lábizzadás, öv) legjobban ajánljuk az Ichtol-Salicyl-t, mely a test bármely részén használható. Foltok, redmennyel. Szagtalan. Ártalmatlan. Nagy téglai utasítással 3 korona. Csuzos, 30 készvényes (reuma) szenvedőknek nélkülözhetetlen szer a kiütéstetű 'Ner-vin', mely néhány bedörzsölés után megszünteti a legkínosabb hasogatást, szaggatást, eszontálatnak, derékfájást, zsúrt, csuszos fog- és fejfájást. Mindennemű daganatot a test bármely részéről elűntet. Nagy üvegei 80 krajczár; utasítás mellékelve. 100 Kétség és mindenféle hirtelen bántalmak, nehézség, zima, influenza, tüdőbajok, rekedés: ellen legelőnyösebb és legjob-b bízser az 'Erényi-féle javított fűkő-por'. Kétféle van: 1. Nagy, remek szét dobhatók kapható 50 krajczárért. Mindem szerek postán megrendelhetők a készítőnél: 'Erényi Béla' gyógy-szerész, Szabadszállás (Pestmegye). Budapestben csak a forrátkörben kaphatók: Török József Király-utca 12. 60. Rendelések mindenkor aznap továbbíttatnak. 60

Osztrák-magyar ACETYLÉN-TÁRSASÁG mint szövetkezet, 8170 Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. sz. Bécs, I., Wipplingerstrasse 22. és I. Tiefen Graben 26-28. Acetylén-világítási telepeket létesít szállókat, vendéglők, kávéházak, villák, kúszók, városok stb. részére. Gázfejlesztő-készülékeink az eddigieket mind fölülmúlták és a gáz teljesen megtisztítják, úgy hogy az égésnél füst, ártalmas gázok és hűz nem keletkezik. — Robbanás teljesen ki van zárva. Képviselek minden helységben kerestetnek!

„EGYETÉRTÉS” POLITIKAI NAPILAP.

XXXIV. évfolyam. Felelős szerkesztő Dienes Márton.

As Egyetértés nem dolgozik a hatásvágyad olaso esz-közével, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar újra elmaradjó, új előzetetköt szeressen, hanem mindenkor kellő színvonalon áll közleményei, gyors, pontos és min-don tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét mint hazánk legelőnyös napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előzetetköt kapcsola állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradtandóan meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb táma-szunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi botút képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendez 8 oldalos lapja annyi közlemény tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ánnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12-30, illetőleg a kisebb alakban számíva 36-60 oldalnyi terjedelmű. Csakis a lap új nagy mérete teszi lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általános ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításait a nemben a legelőnyösebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely a tudósítások minden pártszínezetű olvasó előtt is élvezet-teszt teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényi közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világrodalom remekeiből válogatva elősrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400-500 nyomtatott lve, vagyis 40-50 rendez regény-kötetbe raggnak. Ily 40-50 kötet regény bolti ára legelőny-nyugyannti forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közlöttünk kitűnő eszt és elő-rangú publicisztikáit által irótt vezércikkeit és egyéb politikai közleményeit, bő hírosvatit, eredeti táviratit az ország és a világ minden részében levő saját levelezőtől, továbbá a vasárnapokint megjelenő s egy-egy szakapot tolló 'Irodalom', 'Tanügy' és 'Mező-gazdaság' című országos hírvérvatit s végül az Egyet-értés legjobban informált közgazdasági, ipar-mű-gazdasági rovatit és megbízható társadai és tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit legelőnyösebb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előzeteti ára a legméréseltöbbsz: 7345

Egész évre ... 40 KOR.— Fél évre ... 20 — Negyed évre ... 10 — Egy óra ... 3 + 60

Előzetéseket legelőnyösebben postautalványon az Egy-értés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.

Nehézség.

A ki eskóban, göröskben és más idegajokban szenved, kéren ezektől az elő-kiütéstől, kényen és bérmentve a Schwa-nen-Apotheke Frankfurt a.M.



50 zenedarab:

legújabb táncos, kuplák, magyar dalok, mádálók stb. magyarázó-éneklegényörű letében 1 frt, bérmentve 1 frt 15 kr.

GERŐ IMRE kiadónál, Bpest, Erzsébet körút 52. Megjelent és minden könyv-kereskedésben kapható:

Ember volt... és egyéb elbeszélések.

Írta HERMAN OTTÓNÉ. Ára fűzve 1 frt 40 kr.

BÁNHEGYI C. J. BUDAPEST, IV. kerület, Rostély-utca 13. szám. Nagy választék mindennemű horgony halásznati szerekből. Ugyminth horgok, horgok fűkötve, legyek és rovarok, horgászati készletek, utasítók, vizhálton selyem és kenderzsinórok, zsinórkerek halászbötkökhöz, forgók és halászbötkök. Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-tetnek. 8483 Eladás nagyban és kicsinyben.

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Kapható minden fűszér-és csemege-kereskedésben és csukrászdában. 7909

A legjobb és legártalmatlanabb pipere- és szépítőszerek a következők: A világhírű Norma-kéz- és arczenőcs (azelőtt Ninon-arczenőcs). A legkínosabb szor minden tisztáltság ellen u. m. szepöl, bibires, májolt stb. — Egy téglai ára 60 krajczár. A híres Norma-szappan (azelőtt Ninon-szappan) a legjobb szappan a világon. A Norma-arczenőcshez nélkülözhetetlen. Ára 40 kr. A legkínosabb arcpor (poudre) a világon a híres Norma-poudre (azelőtt Ninon-poudre) 3 szinben, 1 doboz 1 frt. Norma-erème (azelőtt Ninon-erème) szirtalan arc-zéppiszter, a bőr ápolá-sára a legjobb, különösen jó orr- és arczörösség ellen. 1 nagy téglai 1 frt 50 kr., egy kis téglai 1 frt. Norma-hajvíz (azelőtt Ninon-hajvíz) a haj erősbítésére és kihullása ellen. Ára egy üvegenk 1 forint. Norma-hajfestőszer (azelőtt Ninon-hajfestőszer) a legjobb és leg-praktikusabb szer (csak egy üvegenben) szőke, barna és fekete szinben. Egy üveg ára 2 frt. Hozzá egy hajfestő-fűsi ára 1 frt 50 kr. Egyedül kaphatók: STEINER MIHÁLY városi gyógyszer-tárában, Temesvár, belváros, Szt.-György-tér 3.1a szám. Budapesti forrátkár: Török József gyógyszer-tárában, Király-utca 12.

SZIGETI LAJOS szígyártó, nyerges és bőrdőds Budapeston. Végeladás! 22 és 6 tá fradól, jó hírnevnek örvendő szígyártó-, nyerges- és bőrdőds-üzletmet főhagyom. Óriási áruvártómat, mely csak a legjobb, szelid tartós és fűszes árúkból áll, leszállított árakon elárítom. Van szerezésem a nagyérdemű közönségét és tisztelt vetőmet fölkeltő, hogy szeren-tesültsenek meg egy bevásárlással, hogy utójára jó ármal olcsón kiszolgálja-sam. Raktárban van egy-egyek között 180 drb nyergeszer, ezek közül van előírású katonatiszt és civilvevőszor, 240 ká különféle kocsi szerszám, jukker, hók, sallangos magyar, ugyszintén Kúmetzszerszámok, egyes gabriolek, istálló kötőfelek guriniból és bőrből, hevederek, takarók, pokróczok, hajtó- és lo-vagló-ostorok, vesszők és botok, utazó-bőrdők tartós dísznő-bőrből, angol alakú táskák vastag teherbőrűből, utazó úri és női táskák, lezundezett naccserek, pingvonszinyek, szivar- és szivar-ka-tárcák. Mindenből óriási választék. Árjegyzéket s pedig külön civilleknek és külön katonatiszteteknek bérmentesen küldök.



Michelstädter S. E. és H.

Sajátkészítményű cipők nagy raktára BUDAPEST, Váci-utca 28. szám. 'Triumph' cipők — gombohos, fűz és zug nélkül — egyedül készítője. Dr. Högyes-féle asbest-lappalbetéttel ellátott czi-pők nagy raktára. 8477 Fűk-telpek: Debrézencek, Pongrácz, Siben-vidék, Zágráb, Brassó, Varaszd, Szatmár. Minden cipő talpába bele van az ára nyomva.

JUNO-KENŐCS

A világ legkiválóbb szere a női szépség fenntartására és emelésére a Minden eddig ismert szépítőszert föllmul, a mellett tökéletesen ár-talmatlan. Biztosan és gyorsan távolítja el a bőr mindennemű tisztátalan-ságát, mint: himlőhelyet, szepöl, májfolot, persenekés (vimmerli), bőrtálikát (mitesser), pikkelykéteket, bőrhámást, napégést, arczere-ességet stb. A bőr erősségét és duvosságt megszünteti, s rövid használat után bőrfélsere, bársnyomivá teszi. Egy l. sz. téglai ára használati utasítással 50 kr. Juno-kenőcs II. számú mint az I. számú. Használatá épogy történik mint az I. számmal van előírva, csak hogy a folyékony Juno szappan használandó hozzá. — Ára 2 korona (1 frt).

JUNO Juno-hajfestőszer.

(Chromatum de Juno.) A legjobb és egyszerűs mind teljesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajjantnak, szőke, barna vagy fekete szinre való kényel-mes és állandó festésére. E szerez festett haj (bojusz, szakál, szemöldök) szinét, mely szin a természetes hajszínétől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sűrűltetés teljesen ki van zárva. Vélő áhalmával a kívánt árnyalat (szőke, barna vagy fekete) kérvendő. Egy l. sz. kimerítő használati utasítással együtt 4 korona (2 frt). 8406 A legkínosabb és legerősebb fogfájás egy pillanatt alatt megszünti! amerikai fogcsépek alkalmazása fölén. Ez fogcsépek a legjobb szer mindennemű fogfájás ellen, akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meghűlés folytán (fogszaggatás) származik. Bámolatos gyors hatás! Egy üveg esetetl és használati utasítással 90 filler (45 kr.) 60 kr előzetes beküldés ellenében ajánlottan és bérmentve. — Fenti szerek egyszerű hatását az elismerő- és közönső levelek ezrei igazolják.

BANTLER ÖDÖN

Főrátkár és egyedül készítése a BANTLER ÖDÖN 'Szent Miklós' gyógyszer-tára hírneves JUNO készítményeknek Naponta szűkültetés postával. Temesvár, Király-utca 4.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

PANZER Pénzszekrény, tresor és vasipar r.-t. Szabadalmazott új rendszerű tűz- és betörésmentes aczélpánczél pénzszekrények, tresor, safes-deposit, pánczélzobák különleges gyára. Különös jó szerkezetű anyakönyv-szekrények kaphatók jutányos árban. 8339 Budapest, Károly-körút 9. sz.

Dinamogépgyár és vegyiter-mékek gyára, fémgalvanizál-lás és galvanoplasztikához szűkleges kellékek gyára Képviseleje: Pfanhauser Vilmos BAIER LIPÓT, gyári raktára. Bök Szilárd-utca 10. Telefon.

PHOTO-TECHNIKORÉRIA WOTTITZ VILMOS BUDAPEST 8 KISSOR LAJOS UTCA 11. HANGSÍK 8477 Horgany, vörös- és sárgaréz clichék előállítása, vala-mint autotypiák, phototypiák, chemigraphiák, és photografiák, egy helybeli, mint vidéki megrendelése-k jutányos áron pontosan eszközöltenek. 8356

GMEHLING HERMANN es. és kir. udvari szállító. BŐR-BUTOR-GYÁR, Budapest, VII., Damjanich-u. 6. Állandó raktár kész bőrszekékből, fauteuilkekből, mappák-ból, kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8245

CICHEKET készíti a legfinomabb kivitelben 8362 WOTTITZ MANFRED Budapest, Király-utca 30. — Telefon 18-99.

Irodai-cikkek Schwanhäusser-től Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld. Időt és pénzt takarítanak meg, rendet és kényelmet szereznek. SCHWANHÄUSSER BÉCS, 8530 I., Johannessgasse 2, I. emelet.

